

Professionshøjskolen UCN

Bachelor - Dansk Hold 1

Komp - Bachelorprojekt

Prædefineret information

Startdato: 23-11-2023 09:00 CET
Slutdato: 29-04-2024 12:00 CEST
Flowkode: 10153660
Intern bedømmer: Ditte Vejby Schou

Bedømmelsesform: Dansk 7-trinsskala

Deltager

Navn:	Rebekka Kofod Nielsen
Kandidatnr.:	3a741bca-6a84-ee11-a34f-005056b2f3ea
UCN ID:	1086847@ucn.dk, 1115519@ucn.dk
Praktikportal Id:	(Ikke sat)

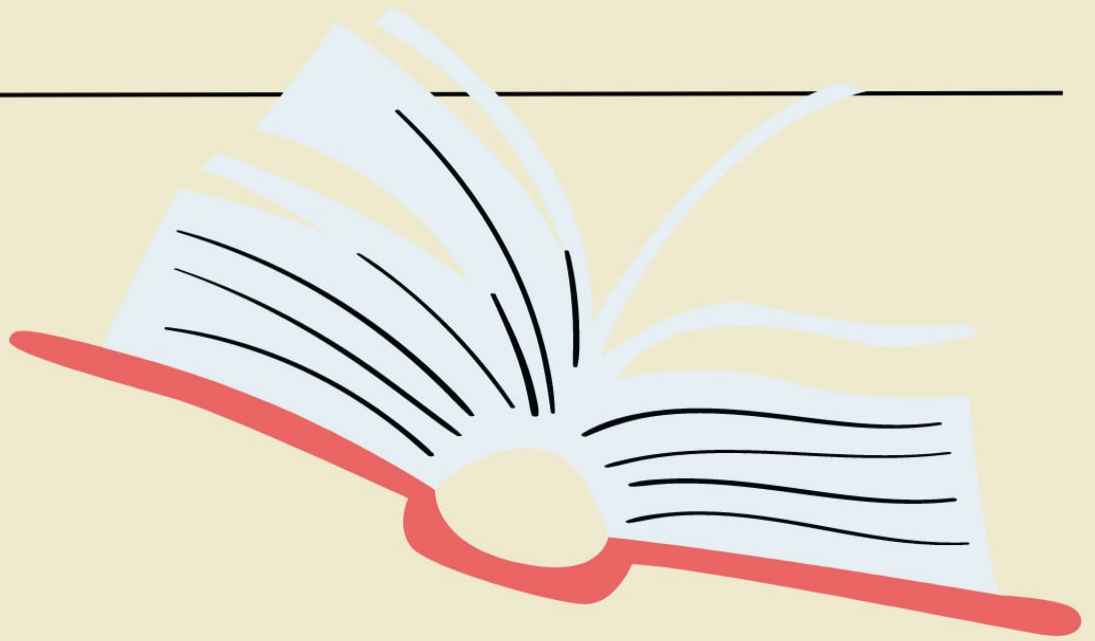
Information fra deltager

Anslag - besvarelse *:	87543
Vejleders navn *:	Ditte Vejby Schou
Dansk titel *:	"Jeg kan godt lide at læse, men..."

Tro og love erklæring *: Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Ikke sat)
Gruppenummer: 3
Øvrige medlemmer: Sofie Kjelgaard Brødholt

"Jeg kan godt lide at læse, MEN..."

OM LÆSELYST OG FRITIDLÆSNING

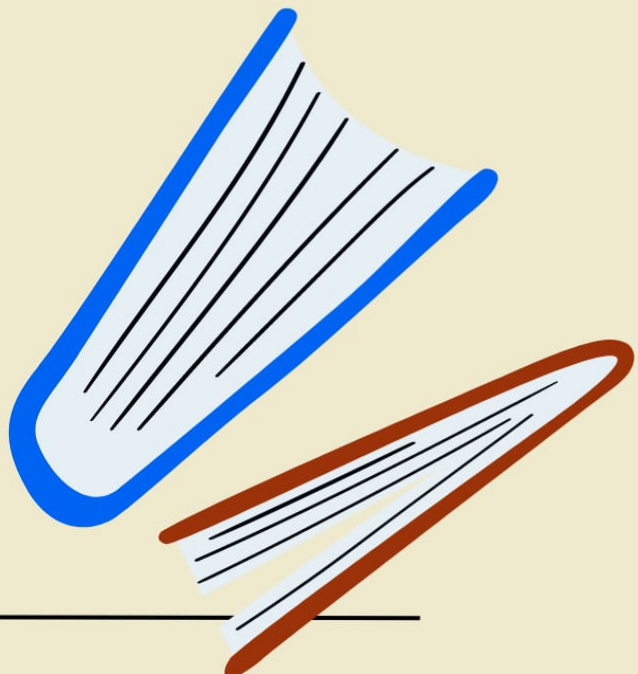
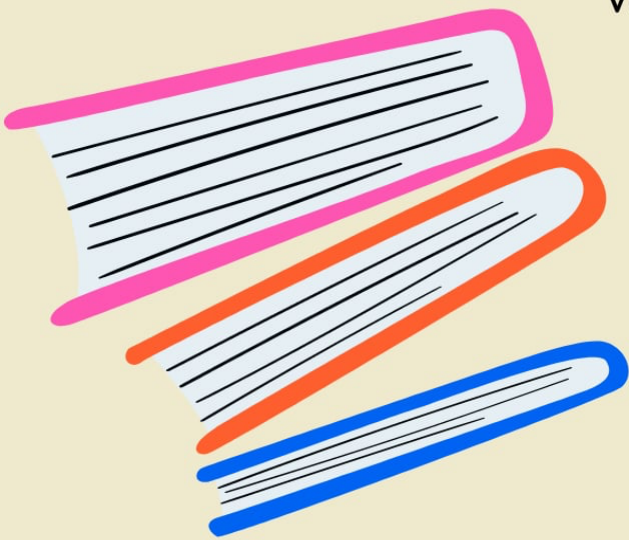
Rebekka Kofod Nielsen (A200151) & Sofie Kjelgaard Brødholt (10235653)

Vejledere: Ditte Vejby Schou & Marianne Faarbæk

Professionshøjskolen UCN, Aalborg

Tegn: 87.543, svarende til 33,7 sider

Afleveret 27/04/2024

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
Problemformulering	3
Læsevejledning.....	4
Afgrænsning	4
Teoretisk fundament.....	5
<i>Læsning.....</i>	<i>5</i>
<i>Hvad er læselyst?</i>	<i>5</i>
<i>Hvad siger forskningen?.....</i>	<i>6</i>
<i>Motivation</i>	<i>7</i>
Metodebeskrivelse	11
<i>Projektets metode</i>	<i>11</i>
<i>Videnskabelig metode.....</i>	<i>11</i>
Undersøgelsesmetoder	13
<i>Indsamling af empiri.....</i>	<i>13</i>
<i>Udvikling af produkt.....</i>	<i>15</i>
<i>Metodekritik og fravalg.....</i>	<i>15</i>
Analyse af empiri.....	17
<i>Oplevelse af læsning.....</i>	<i>18</i>
<i>Sociale medier</i>	<i>20</i>
<i>Inspiration til læsning.....</i>	<i>23</i>
<i>Motivation til læsning.....</i>	<i>25</i>
<i>Forskellige måder at læse på.....</i>	<i>28</i>
<i>Hvad er skolens "opgave" ift. læselyst og fritidslæsning?.....</i>	<i>30</i>
<i>Baggrund for produkt</i>	<i>32</i>
Diskussion og perspektivering	33
<i>Udviklingsperspektiver</i>	<i>33</i>
<i>Handleperspektiver</i>	<i>35</i>
Konklusion	36
Litteraturliste	39
Bilag.....	41

<i>Bilag 1: Link til hjemmesiden</i>	<i>41</i>
<i>Bilag 2: Transskribering af fokusgruppeinterview, marts 2024</i>	<i>41</i>
<i>Bilag 3: Transskribering af lærerinterview, marts 2024</i>	<i>48</i>
<i>Bilag 4: Spørgeskemasvar fra læsevejleder.....</i>	<i>52</i>
<i>Bilag 5: Spørgeskemasvar fra bibliotekar indenfor kommunikation og digitalisering.....</i>	<i>54</i>
<i>Bilag 6: Empiriindsamling i form af et uformelt interview.....</i>	<i>57</i>

Indledning

Undersøgelsen “Børn og unges læsning 2021” peger på, at børn og unges læselyst falder med alderen. Undersøgelsen viser, at 64% nyder at læse i 5. klasse, mens det samme kun er gældende for 50% i 8.klasse (Hansen et al., 2021, s. 24). Denne udvikling kan være problematisk, når vi for eksempel ser på Fælles Mål for Dansk, som siger at elever efter 9. klassetrin skal kunne læse komplekse tekster, samt danske og lånte ord hurtigt og sikkert (Børne- og undervisningsministeriet, 2019, s. 9).

Men hvad kan denne udvikling skyldes? Ifølge Thomas Illum Hansen er elever med højt forbrug af sociale medier dem, der læser mindst i deres fritid (Graversen, 2023). “Børn og unges læsning 2021” viser, at det antal timer elever bruger på sociale medier stiger i takt med oprykning i klassetrin. Eksempelvis viser undersøgelsen, at 15% af de adspurgte elever i 5. klasse bruger 3 timer eller mere på sociale medier om dagen, mens det samme gælder for 32% af eleverne i 8.klasse (Hansen et al., 2021, s. 100). Selv samme undersøgelse peger på, at formålet med læsning skifter i netop disse klassetrin fra et fokus på underholdning og oplevelse til et fagligt mål.

Det har fået os til at undre os over, hvordan eleverne i udskolingene oplever deres egen læsning, og hvordan skolen kan motivere til læselyst uden for skolen. Derudover har det skabt en nysgerrighed for, hvordan det Thomas Illum Hansen peger på som værende problematikken, nemlig de sociale medier, kan være med til at påvirke interessen for fritidslæsning i en positiv retning.

Denne undren har ført os frem til vores problemformulering.

Problemformulering

Hvordan oplever elever i udskolingene læsning og læselyst uden for skolen, og hvorledes kan man motivere og inspirere til dette i skolen?

Læsevejledning

For at svare på vores problemformulering vil vi først gennemgå vores teoretiske fundament for at fastgøre hvilken forståelse af læsning og læselyst, som bacheloren vil beskæftige sig med, samt for at fastsætte det fundament, vi bygger vores viden på. Herunder arbejder vi os ind i forskellige perspektiver på emnet, som vi kan finde gennem de udvalgte forskningsmaterialer. Slutteligt vil vi i dette afsnit afklare vores forståelse af motivation, samt beskrive de motivationsteorier vi gør brug af. Herefter afklarer vi vores valg af metode og undersøgelsesmetoder, samt beskriver vi vores indsamlede empiri i form af et fokusgruppeinterview, et lærerinterview, spørgeskemasvar fra en læsevejleder og en bibliotekar tillige et uformelt interview med en boghandel medarbejder. Heri vil vi også kort gennemgå et produkt i form af en hjemmeside, vi har udviklet, som både er brugt under empiriindsamlingen, som et vigtigt led i vores analyse samt i vores handleperspektiv. Vi vil desuden argumentere og kommentere på de valgte undersøgelsesmetoder. I projektet gør vi brug af et kontinentalt projektsyn, hvilket betyder, at vi igennem vores analysedel vil sammenfatte teori, fund i undersøgelser, eget empiri fra interviews med mere, inden for forskellige overordnede tematikker, vi har fået øje på i arbejdet med bacheloren. Disse sammenfatninger skal bidrage til en nuanceret forståelse af de valgte tematikker. Derefter vil vi diskutere vores fund i analysen. Disse fund vil blive taget op til diskussion med fokus på et udviklingsperspektiv. Heri vil vi desuden inddrage et handlingsperspektiv, og herunder hvordan det udarbejdede produkt konkret kan bruges i praksis. Slutteligt vil vi udarbejde en konklusion på vores problemformulering på baggrund af de fund vi har gjort os gennem bacheloren.

Afgrænsning

Vi har valgt at afgrænse vores undersøgelse til udskolingen, da undersøgelser viser, at læselysten hos udskolingselever generelt er lav (Lund & Skyggebjerg, 2021). Derudover tager de fleste læseundersøgelser udgangspunkt i elever på mellemtrinnet, og der findes meget lidt forskning om læselyst hos 9. klasses elever, hvorfor vi indsnævrer vores empirifelt til elever på dette klassetrin. Endvidere afgrænser vi vores forståelse af fritidslæsning til at omhandle læsning af bøger, herunder både fagbøger og skønlitteratur, hvilket udvikler læsekompetence. Vi forstår derfor ikke læsning på digitale medier som en del af

fritidslæsning i dette projekt. Det har vi valgt, da læsningen af litterære tekster påvirker elevers læsekompetence og overordnet dannelse (Kaspersen, 2012).

Teoretisk fundament

Læsning

Når denne bachelor beskæftiger sig med læsning, er det med udgangspunkt i det udvidede literacy begreb (Kaspersen, 2012). Peter Kaspersen beskriver literacybegrebet som multimodalt og medialt. Kaspersen beskriver, at nogle af de vigtigste træk ved skrift uden multimodalitet, som det ofte ses i værker, er, at den er lineær og centreret. Han mener dermed, at det kræver en større koncentrationsevne at forstå litteraturen heri. I forlængelse heraf tilføjer han, at de elektroniske medier kan være befriende frem for litteraturens linearitet. Han beskriver her, at billeder og løse tværsnit af hypertextstumper dermed ikke kræver den samme koncentrationsevne, og dermed vil læsning på de elektroniske medier kunne sætte forståelsesevnen under pres (Kaspersen, 2012).

Men hvorfor er det så vigtigt, at vi læser litteratur og sætter fokus på literacy i og uden for skolen? Ifølge læseforskeren Myra Barrs påvirker læsning af litterære tekster: "Børnenes syntaks, deres empati med tekstens karakterer, deres indlevelse i en simuleret verden, deres sprog til at udtrykke følelser med og deres æstetiske sensibilitet" (Kaspersen, 2012, s. 104). Alle disse perspektiver kan samles under et fælles begreb: dannelse, som er en af folkeskolens vigtigste opgaver, jævnfør folkeskolens formål (Folkeskoleloven §1, 2021).

Hvad er læselyst?

Læselyst er et aktuelt og omdiskuteret begreb i danskfaget og i folkeskolen generelt. Der udgives et hav af bøger om, hvordan vi kan indgyde til læselyst, og undersøgelser der viser, at læselysten hos de danske børn og unge falder hvert år. Derudover fremgår begrebet af de rammer, der sættes for danskfaget, hvilket ses i fagets formål: "Eleverne skal i faget dansk udvikle deres udtryks- og læseglyde" (Børne- og undervisningsministeriet, 2019, s. 3). Senere i denne bachelor vil vi give en oversigt over dele af forskningen inden for emnet, men først må vi definere, hvad læselyst som begreb dækker over samt en kort indføring i baggrunden for begrebet. I denne opgave definerer vi begrebet læselyst som: *at man føler en*

lyst til at læse, at fordybe sig i og se frem til læsningen. Denne definition bygger på egne oplevelser, praksiserfaringer samt forskningen bag læselyst.

I 1988 udgav den sydafrikanske forsker og psykolog Victor Nell artiklen “The psychology of reading for pleasure: Needs and gratifications”, hvor han sammenfattede seks års forskning i læselyst. Nell er en pioner inden for forskningen i læselyst, som på daværende tidspunkt blev omtalt som “ludic reading” eller legende læsning. Han fokuserede på den individuelle læsning og den legende læsning som en nydelsesfuld og afslappende læseform og definerede tre forudsætninger for dette: læsekompetence, positiv indstilling til læsning og det rigtige valg af litteratur (Lund, 2021). På trods af at der her 30 år efter Nells indledende forskning inden for området er tilføjet flere nuancer, både i forbindelse med nye teksttyper, sociale medier med mere, kan vi alligevel stadig bruge hans forskning til at indkredse begrebet. En af hans vigtige pointer er, at læselyst er en cyklisk proces, og at det er i en evig udvikling, hvilket betyder, at det kan opstå eller forsvinde hos den enkelte. Derudover indikerer Nells forudsætninger, at læselyst også opstår og udvikles sammen med andre, og at aktører uden for individet spiller en central rolle, herunder gennem inspiration til læsning og valg af bøger, samt den positive indstilling hertil (Lund, 2021).

Hvad siger forskningen?

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i en forskningsoversigt udarbejdet af Henriette Romme Lund og Anna Karlskov Skyggebjerg for Nationalt Center for Skoleforskning (Lund & Skyggebjerg, 2021) og en undersøgelse udarbejdet af Stine Reinholdt Hansen, Thomas Illum Hansen og Morten Pettersson (Hansen et al., 2021). Afsnittet vil omhandle, hvad de forskellige kilder kan fortælle om unges læsevaner og heraf inddrage nogle af de vigtigste fund inden for denne bachelors undersøgelsesområde.

Ifølge læseundersøgelsen bruger unge samme tid på fritidslæsning i 2021, som de gjorde i 2017. Her viser undersøgelsen, at 32% af 8. klasses elever læser bøger i fritiden flere gange om ugen (Hansen et al., 2021 s. 48). Til det fortæller forskningsoversigten, at en PISA-undersøgelse fra 2018, viser at færre end 20% af 15-årige har læsning som en foretrukket fritidsaktivitet. Dog viser samme PISA-undersøgelse, at de fleste elever er flittige læsere på de digitale medier, samt at 71% ikke opfatter læsning som spild af tid (Lund & Skyggebjerg, 2021).

Hertil sætter både forskningsoversigten og læseundersøgelsen fokus på, at børn og unges læselyst falder med alderen. Læseundersøgelsen beskriver udviklingen som, at lysten til at læse for sjov i fritiden er lavere i de større klasser og at skiftet sker ved overgangen fra 7. til 8. klasses trin, hvor flere 8. klasses elever læser for et fagligt udbytte (Hansen et al., 2021). Forskningsoversigten og læseundersøgelsen tager begge stilling til de digitale mediers indflydelse på læselysten. Forskningsoversigten præsenterer en formodning om, at en forklaring på den lave læselyst kan skyldes, at de digitale teknologier tilbyder mere auditive og visuelle stimuli, aktiviteter og oplevelser, som er mere appellerende og dermed kan trække elevers opmærksomhed væk fra læsning (Lund & Skyggebjerg, 2021). Samtidig viser læseundersøgelsen, at unges læsevaner og inspirationskilder ændrer sig med den digitale udvikling. Her viser undersøgelseerne, at 54% af eleverne i 8. klasse læser tekster på sociale medier næsten hver dag (Hansen et al., 2021, s. 15). Derudover viser læseundersøgelsen, at elever på 8. klasses trin fremhæver internettet som den største inspirationskilde til læsning, efterfulgt af film (49%) og serier (41%) (Hansen et al., 2021, s. 89), samt at sociale medier er den primære inspirationskilde på internettet (Hansen et al., 2021, s. 93).

Slutteligt sætter forskningsoversigten fokus på, at vi i brugen af de danske PISA- og PIRLS-undersøgelser ikke må forveksle den lave grad af læselyst med lav læsekompetence. PISA-undersøgelsen fra 2018 viser, at danske elever fortsat ligger pænt i den internationale sammenligning af læsekompetencer.

Motivation

Motivation er et bredt og omdiskuteret begreb, der bliver brugt i forbindelse med problematikker forbundet med folkeskolen og elevers daglige gang inden for skolens rammer. Det er desuden et begreb med mange forskelligartede definitioner og forgreninger.

Klasseledelsesforsker Dorte Ågård har i mange år undersøgt motivation i skolen blandt andet i forbindelse med hendes ph.d.-afhandling i 2014: "Motiverende relationer. Lærer-elev-relationens betydning for gymnasieelevers motivation", samt i flere udgivelser både i tidsskrifter, antologier og fagbøger. I den nyere motivationsforskning, som Dorte Ågård taler ind i, er der i højere grad fokus på individets bevidsthed og den sociale interaktion, end de behavioristiske strømninger som den ældre motivationsforskning bar præg af. Den nye retning har baggrund i socialkognitivismen samt den humanistiske motivationstradition, som

voksede frem fra 1970'erne. Heraf er især selvbestemmelsesteorien, udviklet af Deci og Ryan, værd at nævne hvilken vil blive indkredset nærmere senere i opgaven. Ifølge Ågård, er den vigtigste overordnede pointe i den nyere motivationsteori, at motivation er en dynamisk størrelse, og dermed ikke er noget, elever enten har eller ikke har. Det bygger i stedet for på elevens opfattelse af sig selv, deres læringsforudsætninger, samt deres mestringsforventninger. Derudover er en vigtig og yderst relevant pointe i nyere motivationsforskning, at motivation er et resultat af erfaring og kan påvirkes og øges af lærere: hvad der kan fremstå som, at en elev ikke er motiveret, kan være et udtryk for, at denne elev mangler retning og strategier hertil (Ågård, 2014).

Selvbestemmelsesteorien, som nævnt ovenfor, er en af de mest etablerede forståelser af motivation og fungerer som fundament i de fleste delteorier inden for emnet. Edward Deci og Richard Ryan udviklede denne teori i midten af 1970'erne, og en af deres grundantagelser handler om betydningen af menneskelige basale behov, som har betydning for menneskers motivation. Herved pointerer de, at når de tre psykologiske behov for at opleve kompetence, tilhørsforhold og selvbestemmelse er opfyldt, fremmes menneskets medfødte lyst til at være aktiv og udfolde sig. Deci og Ryans anden grundantagelse er, at mennesker påvirkes af indre og ydre motivation, hvoraf den indre motivation er til stede, når man har lyst til at gøre noget, fordi det i sig selv er interessant og tilfredsstillende, frem for den ydre motivation, som i stedet dækker over, når man foretager noget grundet det resultat eller konsekvens, dette kan afføde. Den indre og ydre motivation fremgår ikke i et modsætningsforhold, men som dynamiske størrelser. Deci og Ryan samt adskillige andre forskeres forskning viser, hvordan den indre motivation fører til højere faglighed og trivsel i skolen (Ågård, 2014). Dorte Ågård, tager fat i netop dette og bringer det over i en skolekontekst, ved at påpege at man i det danske uddannelsessystem har en tendens til at opfatte motivation som synonymt med "lyst". Hendes pointe er, at noget af læringsarbejdet i skolen er betonet af opgaver, som elever ikke har lyst til at lave, og dermed ikke ser en pointe i at udføre. Læreren må derfor udvikle realistiske forventninger og strategier, så eleverne kan gennemføre de opgaver, de nødvendigvis ikke har lyst til (Ågård, 2014).

I forlængelse af selvbestemmelsesteorien har den amerikanske psykolog Albert Bandura udviklet en teori, oprindeligt betegnet: "self-efficacy" men kan oversættes til "mestringsforventninger". Pointen bag Banduras teori er, at det ikke nødvendigvis er

dygtighed og evner, der har en indvirkning på elevers motivation, men i stedet elevens faglige selvtillid og forventningen om, hvor godt de regner med at kunne klare en opgave. En højere grad af mestringsforventning opstår på baggrund af positive erfaringer og succesoplevelser (Kähler, 2012). På baggrund af mestringsforventningsteorien kan man beskæftige sig med mestringsstrategier, hvilket vil sige strategier til at føre sine hensigter ud i livet. Dorte Ågård anskuer, at elever med få mestringsstrategier kan komme ind i en ond cirkel, hvor en lav grad af koncentration kan føre til uoplagthed, hvilket kan føre til kedsomhed og så videre. Her spiller mestringsforventninger desuden en stor rolle, da elever med en lav grad af dette har sværere ved at gå til en opgave. Konkrete mestringsstrategier kan være i forbindelse med koncentration, hvor en minimering af distraktioner og de fysiske rammer, kan have stor indflydelse (Ågård, 2014). Ågårds pointe er, at vi ikke blot kan antage, at alle elever har samme forudsætninger, når de skal føre en hensigt ud i livet, men at vi som lærere kan hjælpe dem med forskellige strategier, de kan bruge i skolearbejdet og uden for skolen.

Mette Pless læner sig op ad en forståelse af motivation, som værende et kontekstuel fænomen, der sker i mødet mellem elever og en skole- eller samfundsmæssig kontekst (Pless, 2019). Hun benævner i forbindelse med motivation, målorienteringer, som oftest knyttes til individniveauet, men mener dertil også at læringskontekster og de rammesætninger der er opstillet, medvirker til at højne bestemte målorienteringer hos elever. Hun benytter kombinationen af målorientering og sociokulturelle perspektiver til at undersøge, hvordan motivation skabes, og hvordan motivation kan forklares gennem forskellige motivationsorienteringer. Disse motivationsorienteringer overskrider de faglige og sociale motiver, elever kan have for deltagelse og læring.

Pless har defineret fem motivationsorienteringer, som hun gennem forskellige undersøgelser er kommet frem til, er særligt til stede i udskolingen (Pless, 2019). Ifølge Mette Pless har motivationsorienteringer til formål at belyse de forskellige former for motivation, elever kan møde. Her tager orienteringerne udgangspunkt i, at alle motiveres af noget, men deres orienteringer kan være vidt forskellige afhængigt af den enkeltes erfaringer, og hvad den enkelte finder meningsgivende. Pless lægger fokus på, at man skal se motivationsorienteringerne som rummende potentiale for at understøtte elevernes deltagelse og udfordringer, og at man vil kunne finde forskellige orienteringer samlet hos den enkelte; orienteringer som er foranderlige og dynamiske. Pless beskriver ikke de fem orienteringer

som en metode til at kategorisere elevernes motivation, som et redskab til at åbne op for forståelse og dialog om, hvordan man kan bringe motivation i spil på flere måder.

De fem motivationsorienteringer er som følger: vidensorientering, præstationsorientering, mestringsorientering, relationsorientering og involveringsorientering (Pless, 2019).

Vidensorientering handler om elevernes nysgerrighed, videbegær og optagethed. Denne orientering bygger dermed på elevernes umiddelbare interesse for et fag eller et bestemt emne. Vidensorienteringen handler om at se ud over sig selv, have nysgerrighed for omverden, udvide ens horisont og søge at koble den nye viden til ens eget liv.

Præstationsorientering knytter sig særligt til social sammenligning. Denne orientering hænger derudover også ofte sammen med en stor fokusering på karakterer og hierarkier.

Præstationsorienteringen kan bidrage med et legende aspekt, da mange unge der er præget af denne orientering deltager i forskellige konkurrencer, e-sportsaktiviteter, sport osv. Her påpeges betydningen af, at man fjerner fokus fra individuelle konkurrencer og præstationer.

Mestringsorienteringen bunder i, at jo større tro vi har på, at vi kan klare de udfordringer, vi bliver stillet overfor, jo større er chancen for, at vi lykkes med dem. Denne orientering er dermed også tæt forbundet med mestringsforventninger. Disse mestringsforventninger udvikles i samspil med de læringsammenhænge, eleverne indgår i. Hvis eleverne har haft positive oplevelser i forhold til deres mestringsforventninger, vil de oftest have en større tiltro til egne evner, end elever der har været præget af negative mestringsforventninger. Positive mestringsforventninger vil ifølge Mette Pless bidrage til motivation, men orienteringen og muligheden for positive mestringsorienteringer er også tæt forbundet med følelsen af progression og "tilpas udfordring".

Relationsorientering omhandler de relationer vi finder i klassens sociale læringsmiljø og elevernes følelse af at "høre til". Særligt betydningen af lærer-elev-relationer viser sig som et centralt element i skabelsen af elevens motivation for skole og læring. Her er der både tale om relationerne mellem lærer og elever, samt mellem eleverne.

Involveringsorienteringen handler om elevernes inddragelse og medbestemmelse i læringsprocesser. Her viser det sig, at særligt undersøgende projektarbejde og en mere eksperimenterende og legende tilgang kan bidrage til elevernes involvering. Denne orientering skal ikke forstås som en nedtoning af lærerens rolle, men som en måde at udvikle nogle læreprocesser, der inviterer eleverne til at sætte deres præg på undervisningen, med læreren som vejleder og rammesætter (Pless, 2019).

Metodebeskrivelse

Projektets metode

Bacheloren vil tage udgangspunkt i et kontinentalt projektsyn. Det betyder, at de empiriske temaer, som bliver identificeret i arbejdet med empirien, styrer fremstillingen (Boding, 2021). Vi vil derfor ikke udforme en længere redegørelse af teori, udover det teoretiske fundament vi lægger os op ad, som beskrevet ovenfor. Det giver os mulighed for at være styret af empiriske fund og opstille temaer i analysen, hvori forskning, undersøgelser og den fundne empiri kan sammenfattes og kommenteres på. På den måde vil analysen udformes som en dynamisk proces (Boding, 2021).

Videnskabelig metode

Denne bachelor, der bygger på forskellige former for interviews, er udarbejdet på et fænomenologisk grundlag. Når vi arbejder med opgaven på et fænomenologisk niveau, arbejder vi kvalitativt. Det gør vi fordi, der gennem kvalitative undersøgelser er fokus på de menneskelige erfaringskvaliteter, hvilket er i fokus i denne bachelor. Et af de helt centrale træk ved benyttelsen af denne videnskabsteori er, at vi i vores undersøgelser må kunne sætte vores egne forudsætninger i baggrunden, for at kunne forstå og møde den verden, vi ønsker at undersøge, som den faktisk er og uden påvirkning af egne forforståelser (Brinkmann & Tanggaard, 2020).

I fænomenologien er begrebet intentionalitet af særlig betydning, da bevidstheden ifølge Edmund Husserl, der er grundlægger af fænomenologien, altid vil være rettet mod noget (Brinkmann & Tanggaard, 2020). Gennem intentionaliteten får vi indsigt i forskellige fænomener, som vi kan definere ud fra den betydning, den har for vores bevidsthed. Vi kan hermed undersøge, hvordan forskellige fænomener præsenterer sig for vores individuelle

bevidsthed. Netop intentionaliteten er et grundbegreb i vores undersøgelser af elevers egne oplevelser af læsning i og uden for skolen.

Når vi vælger at benytte os af fænomenologi, er det med den hensigt at bruge det som en kvalitativ forskningsmetode. Her er vi altså interesseret i at forstå fænomenet gennem vores interviewpersoners egne perspektiver og beskrivelser af det fænomen, vi ønsker at undersøge. Vi ønsker hermed at fremvise den verden aktørerne selv oplever som deres virkelighed. Vi er dog opmærksomme på, at vi forud for vores undersøgelser har nogle forforståelser af, hvad vi forventer at møde af svar og konklusioner i vores arbejde med emnet, selvom vi forsøger at sætte vores egne forståelser i parentes. Denne opmærksomhed beskrives også som reduktion, når vi taler om fænomenologi. I reduktionen af vores forforståelses betydning for vores studie, forsøger vi at sætte commonsense og vores videnskabelige samt personlige forforståelse om fænomenerne til side og dermed i højere grad opnå en fordomsfri beskrivelse af det fænomen, vi undersøger (Brinkmann & Tanggard, 2020).

Når vi vælger at undersøge gennem den kvalitative metode, kommer det på baggrund af de kvalitative forskningsmetoder, der interesserer sig for, hvordan noget opleves eller fremtræder. Forskningen baserer sig altså på de menneskelige erfaringskvaliteter (Brinkmann & Tanggard, 2020). For at undersøge elevers oplevelser af for eksempel læselyst, er det altså uomgængeligt at gøre brug af den kvalitative metode. Herunder hører interviewet som forskningsmetode. Et interview forstås som en samtale: En samtale med et tydeligt formål og en vis form for struktur (Glasdam, 2016). I vores bachelorprojekt har vi gjort brug af semistrukturerede interviews, hvilket indebærer, at vi på forhånd har udarbejdet spørgsmål og en bevidsthed om den retning, vi gerne vil, at samtalen bevæger sig hen. Samtidig er der plads til en autentisk og naturlig samtale, og at interviewerens spørger ind til den interviewedes svar.

Der findes mange forskellige former for kvalitative interviews, men i dette bachelorprojekt vil vi fokusere på interviews af enkeltpersoner, samt fokusgruppeinterviews af elever. Vi har valgt at benytte os af disse metoder, fordi vi ønsker at belyse elevernes oplevelse, da vi er inspireret af en fænomenologisk tilgang, som vi allerede har redegjort for (Brinkmann & Tanggard, 2020). Ved interview af enkeltpersoner, er det essentielt at være opmærksom på at være lydhør over for den interviewedes eget perspektiv. Heri må vi desuden være

opmærksomme på de to “gyldne regler”: du må aldrig spørge om “hvorfor” eller spørge direkte ind til din problemformulering (Glasdam, 2016). Dette er vigtigt for ikke at tvinge de interviewede til at opfinde en forklaring, men at holde samtalen autentisk. Ved fokusgruppinterview gælder de samme “gyldne regler”, men ved denne metode foregår interviewet med større fokus på en diskussion af forskellige perspektiver. Morgan definerer denne metode som: “[...] en forskningsmetode, hvor data produceres via gruppeinteraktion omkring et emne, som forskeren har bestemt” (Præstegaard & Nørby, 2016). Igen er fokus på oplevelser, men denne viden opstår igennem gruppeinteraktion. Vi har valgt at benytte denne metode, for at skabe et trygt rum, især når målgruppen er børn, og samtidig give dem mulighed for at hjælpe hinanden til at sætte ord på og frembringe ny viden. Ved brug af denne metode er det vigtigt at overveje, om de deltagende skal bestå af en homo- eller heterogen gruppe (Præstgaard & Nørby, 2016).

Ved interview af børn, er der nogle etiske overvejelser, der er nødvendige at gøre sig på forhånd. Både i forhold til det juridiske aspekt, men også i et moralsk aspekt. Man skal desuden gøre sig overvejelser om, hvilke spørgsmål, man vil stille, og hvordan de kan blive taget imod af børn i den valgte aldersgruppe. Her er det vigtigt, at have for øje, at børn kan kommunikere anderledes, og at deres sprog ofte er knyttet til her-og-nu situationer, derved kan det være essentielt at konkretisere spørgsmålene (Glasdam, 2016).

Undersøgelsesmetoder

Indsamling af empiri

I denne opgave har vi fokus på at bygge bro, som skal sammenkoble elevernes fritidslæsning med motivationskilder i danskfaget. Derfor havde vi før vores empiriindsamling besluttet at udarbejde en hjemmeside, som både skal have funktion som et hjælpemiddel til eleverne uden for skolen, såvel som et værktøj, elever og lærere kan benytte sig af i skolen. Det vil vi komme nærmere ind på senere i opgaven. For at få viden om unges læsning, set med et andet perspektiv end skolens, har vi talt med boghandlere samt bibliotekarer for at høre, hvordan deres oplevelse er af unges fritidslæsning i dag. Derudover har vi spurgt ind til, hvordan de eventuelt samarbejder med skoler eller andet, og om hvilke tilvalg de har gjort, som har haft en positiv effekt på unges lån og køb af bøger. Det har vi blandt andet gjort, for at finde inspiration og frembringe overvejelser, som er relevante i forhold til udviklingen af vores

hjemmeside. I skolesammenhæng har vi, for at få et elevperspektiv, lavet et fokusgruppeinterview af seks elever i 9. klasse, for at høre hvordan de oplever deres egen og deres omgangskreds fritidslæsning. Vi har valgt at lave et fokusgruppeinterview for at skabe mere tryghed blandt eleverne og for at søge en dialog, hvor eleverne kan spørge ind og bygge på egne og hinandens overvejelser. Derudover har vi lavet et interview med en udskolingslærer og et skriftligt interview med en læsevejleder, for at få et lærer- og et skoleperspektiv.

I praksis har vi via mail lavet et skriftligt interview med en bibliotekar, som står for beskæftigelsen med unges læsning og de forskellige tiltag, biblioteket gør sig i forhold til at styrke unges aktivitet på biblioteket. Derudover har vi lavet et uformelt interview med en medarbejder i en boghandel, som står for udstillingen i afdelingen for ungdomslitteratur. Det udformede sig som et uformelt interview, da vi ikke havde forventet, at der var en medarbejder med mulighed for at snakke med os, og vi havde derfor hverken udformet en interviewguide eller forberedt at optage interviewet. Af den grund har vi, efter det uformelle interview, nedskrevet vores erindring af mødet, samt de observationer vi gjorde os i forbindelse med boghandlens udstillinger. Vi benyttede os af disse interviews, til at påbegynde udarbejdelsen af vores hjemmeside og spørgsmål til de interviews, som vi ville udarbejde i skolen. I skoleregi valgte vi at udarbejde et semistrukeret fokusgruppeinterview. Vi havde på forhånd informeret læreren om, at vi ønskede at tale med fem til seks elever i 9. klasse, hvor eleverne havde forskellige erfaringer og perspektiver på deres egen fritidslæsning. Det semistrukerede fokusgruppeinterview byggede på en interviewguide, som bestod både af åbne og lukkede spørgsmål, som stilles af den primære interviewer, hvortil både primære og sekundære interviewer samler op på eventuelle perspektiver, som præsenterer sig gennem gruppens svar. Derudover lægger fokusgruppeinterviewet også op til, at gruppen på forskellig vis kan bidrage og videreudvikle hinandens svar, og dermed lægge op til en mere dialogisk samtaleform. Interviewet var bygget op således, at vi startede med at snakke generelt om deres læsevaner og baggrundene for disse, hvorefter vi præsenterede dem for vores produkt, gennemgik dens funktioner og herefter åbnede op for deres feedback hertil ud fra strukturerede spørgsmål.

Herudover udførte vi et semistrukeret interview med en dansklærer i udskolingen. Dette interview var struktureret på samme måde som vores fokusgruppeinterview med en

interviewguide, der både indeholdte åbne og lukke spørgsmål. Derudover startede interviewet med en snak om unges læsning, hvorefter hjemmesiden blev præsenteret. Det skriftlige interview med en læsevejleder foregik ved, at vi korresponderede via mail. Vi sendte spørgsmål, mindede om interviewspørgsmålene udarbejdet til dansklæreren, men med nogle få ændringer, for at have fokus på hendes specifikke rolle som læsevejleder. Derudover fik hun adgang til den udgivne hjemmeside. På daværende tidspunkt havde vi udarbejdet et udgangspunkt for vores hjemmeside, som vi præsenterede og søgte konstruktiv kritik af, fra både eleverne, læreren og læsevejlederen, som skulle give os nye ideer og perspektiver til videreudviklingen.

Udvikling af produkt

Vi har før vores interviews på skolen valgt at udvikle et produkt, som skulle kunne indgyde til læselyst hos unge, samt kunne bruges som et værktøj i læseundervisningen i skolen. Vi valgte derfor at udvikle en hjemmeside, hvor vi før vores interviews udarbejdede en prototype, som vi kunne vise og stille spørgsmål ud fra. Prototypen blev udviklet på baggrund af den empiri, som vi fandt ved vores interviews af henholdsvis boghandler og bibliotekar, samt vores forhåndsviden. Prototypen var bygget op med en forside, undersider og en vejledning til lærere. Undersiderne inkluderede en inspirationsside, med nogle enkelte forslag til online profiler der beskæftiger sig med bogverdenen, en side med tips og tricks til, hvordan man kan læse mere, en side med et interaktivt anbefalingsdokument hvor elever, lærer, bibliotekarer med flere kan skrive boganbefalinger, et lille skriv til lærere om tankerne bag hjemmesiden og en kort beskrivelse af dele af de bagvedliggende teoretiske positioner. Hjemmesiden er blevet udviklet efter den iterative metode, hvor vi først har designet hjemmesiden, hvorefter vi redesigner den gennem vores feedback fra vores empiri. Vi er i forbindelse med indsamlingen af vores empiri opmærksom på, at feedbacken er baseret på udsagn og gisninger, og ikke på baggrund af brug i praksis. Vi har vedlagt et link til hjemmesiden i bilag 1.

Metodekritik og fravalg

Vi er i vores valg af interviewtyper og mængder bevidste om, at vi har et begrænset perspektiv, når det kommer til vores empiriindsamling. For det første har vi valgt at interviewe én elevgruppe på én skole, hvortil vi gennem vores valg af interviewform,

fokusgruppeinterview, kan risikere, at én eller flere af eleverne kan "gemme" sig blandt og bag de andre elevers svar, da de af forskellige årsager ikke ville turde dele deres perspektiver eller være 100% ærlige for ikke at tabe ansigt. Vi valgte dog stadig at foretage denne interviewtype, frem for at interviewe én elev ad gangen, da vi kunne se fordelene ved at have en mere dialogisk interviewform, for at eleverne på godt og ondt kunne bruge hinanden og læne sig op ad hinandens svar. Derudover kan det påpeges, at når der udelukkende interviewes elever fra én skole og én klasse, hentes empirien hos en forholdsvis homogen gruppe. Der er ikke på noget tidspunkt lagt op til, at vi skal have en forståelse for elevernes socioøkonomiske baggrund, da dette ikke har været et fokus i denne bachelor. Dog er vi opmærksomme på, at vi kunne have fået et bredere perspektiv og et mere diversificeret empiri felt, ved at inkludere et fokus på elevernes socioøkonomiske baggrund og herved interviewe elever fra forskellige skoler. Dette valg er dog blevet taget, da denne opgaves problemstilling, ikke fokuserer på de familiære og ressourcemæssige forhold bag unges fritidslæsning. Derudover har vi været opmærksomme på, at vores interviews af medarbejder i boghandel og bibliotekar kun kan benyttes i et begrænset omfang, når vi taler om empiri af unges læsning, da deres arbejde primært går på promovning af salg og lån af ungdomsbøger. Vi har dog kunnet bruge deres svar til udviklingen af vores hjemmeside, da disse interviews gav os et indblik i forskellige fokusområder, som de oplever er motiverende for unge, når det kommer til valg af litteratur. Yderligere gav interviewene af indsatsere uden for skolen et udefra perspektiv på unges læsning, uden et fagfagligt fokus.

Vores overvejelser omkring andre tiltag i empiriindsamlingen gik på, om vi skulle have haft fokus på at lave et spørgeskema, som på den måde kunne inkludere flere elever i vores undersøgelse. I disse overvejelser spiller vores valg af litteratur ind, da der de sidste år er udarbejdet forskellige undersøgelser, der netop omhandler unges læselyst, som vi har valgt at benytte os af. Efter nøje overvejelse, blev vores formodning, at de svar vi ville få gennem en spørgeskemaundersøgelse, ville minde meget om de undersøgelser, som vi har valgt at bruge. Derudover ville et spørgeskema indeholde flere lukkede spørgsmål, hvorimod et interview i højere grad lægger op til, at vi ville kunne få uddybet de svar, som eleverne eller læreren ville give os.

I vores valg af relevant forskning og litteratur, har vi haft fokus både på at inddrage den nyeste forskning indenfor unges læsning samt mere generel teori om læsning som begreb og

kompetence. Som nævnt flere gange, er unges læsning og læselyst et velbevandret emne inden for nyere forskning, hvorfor vi har valgt at inddrage forskningsoversigten af Henriette Romme Lund og Anna Karlskov Skyggebjerg, (Lund & Skyggebjerg, 2021), som har samlet de vigtigste pointer fra læseforskningen og giver et overordnet indblik i læsning. Derudover har vi valgt at arbejde med undersøgelsen: "Børn og unges læsning 2021" (Hansen et al., 2021), da der her også inddrages perspektiver fra udskolingen. Undersøgelsen fra 2021 inddrager desuden nuancerede vinkler på børn og unges mediebrug, herunder sociale medier og hvordan dette spiller ind i deres læselyst og generel læsning. Problemstillingen i denne bachelor stiller skarpt på elevperspektivet, og derfor har vi fravalgt at dykke længere ned i literacybegrebet og hvad det vil sige at have læsekompetence, og i stedet tilvalgt litteratur, der siger noget om, hvorfor det er vigtigt at beskæftige sig med.

Analyse af empiri

For at svare på opgavens problemformulering, vil vi analysere de empiriske fund og teoretiske positioner ud fra et kontinentalt projektsyn. På baggrund af det vil vores analyse være opdelt i forskellige temaer, som er opstået i vores empiriske undersøgelse, hvoraf vi vil inddrage forskellige perspektiver på netop dette tema, med udgangspunkt i både empiri, teori og forskning indenfor området. I forlængelse heraf, vil vi vise hvordan disse områder bliver behandlet i det produkt, vi har udviklet, i form af skærmbilleder.

Hvad er problematikken?

Som tidligere nævnt, er unges læsning og læselyst et emne, der undersøges vidt og bredt, forskes i, skrives bøger om og fylder i medierne med mere. Men hvorfor er det overhovedet vigtigt at snakke om? Spørger vi en læsevejleder om dette, er svaret; "Først og fremmest er læseforståelse vigtig i forhold til at være i verden. Forstår man beskeder? Kan man læse mellem linjer? Kan man fortolke? Det handler i bund og grund om livsduelighed ... Læser man gennem øjnene eller ørerne er underordnet" (bilag 4). Dette svar ligger godt i spænd med Myra Barrs, som også ser læseforståelse som et dannelsesperspektiv (Kaspersen, 2012). I forlængelse heraf nævnes der i forordet til undersøgelsen, "Børn og unges læsning 2021" at: "Læsning er en grundkompetence, der både stimulerer fantasien og den kritiske sans. Den skærper evnen til at fokusere, fordybe sig og tilegne sig viden. Samtidig udgør læsning også et kulturelt gode med en verden af oplevelser, som flere fortjener at kende til" (Hansen et al.

2021, s. 6), hvilket er baggrunden for hele undersøgelsen. Overordnet kan man altså sige, at læsning er en essentiel kompetence, som både spiller en stor rolle i et dannelsesperspektiv, men også som en vigtig faglig komponent.

Ser vi på læselyst og læsekompetence, er der en sammenhæng, men det er ikke læselyst, der generelt set fører til høj læsekompetence (Lund & Skyggebjerg, 2021). Det er kombinationen af høj læsekompetence og tilvalg af fritidslæsning, der har en betydning for udviklingen af den enkeltes læsekompetence. Taler vi motivation ind i dette perspektiv, er det elevens indre motivation, der har en betydning og dermed ikke de ydre læsemotiverende faktorer (Lund & Skyggebjerg, 2021).

Ifølge tidligere nævnte forskningsoversigt (Lund & Skyggebjerg, 2021) og undersøgelse (Hansen et al., 2021), samt vores interview med læsevejleder er der især ét specifikt problem der står fem, når det kommer til unges motivation i forbindelse med fritidslæsning: sociale medier. For eksempel nævner undersøgelsen som et af deres hovedfund: "De børn, der i vores undersøgelse bruger meget tid på sociale medier, er mindre tilbøjelige til at læse i deres fritid [...] Brug af sociale medier hænger desuden sammen med en svagere evne til at være opmærksom" (Hansen et al., 2021, s. 16), men senere nævner de, at dette fund kommer bag på dem, da der ikke ellers ses en sammenhæng mellem evnen til at være opmærksom og streaming eller brugen af digitale spil. Der er altså noget i dette perspektiv, som er iøjnefaldende og ikke stemmer overens med denne opgaves empiriske fund. I stedet kan man argumentere for, at sociale medier kan ses som et springbræt og som fuld af muligheder for at øge læselysten. Disse perspektiver vil vi indkredse nærmere senere i analysen.

Oplevelse af læsning

Igennem diverse undersøgelser står det klart, at unge læser markant mindre i overbygningen end i de mindre klasser, samt at de læser mindre i fritiden og har en lavere grad af læselyst end tidligere. Undersøgelserne peger desuden på, at nogle af grundene bag dette kan findes i unges medievaner, samt at de læser mindre for underholdnings skyld, men for at lære noget (Hansen et al., 2021). Ifølge de interviewede i dette projekt, skyldes det dog i højere grad et tidsaspekt, både for de elever der læser i deres fritid, og dem der ikke gør. "Altså jeg kan godt lide at læse, men det er ikke altid, der lige er tid til det. Når man har sådan et lidt travlt liv, er det ikke altid, der er tid til det", forklarer en af de interviewede. En anden elev, som

ikke læser i fritiden siger: “Altså jeg har meget arbejde og så har vi jo også skole, og så laver jeg tit noget efter skole, hvor jeg ikke lige har så meget tid. Så for mig er det virkelig svært for mig at sætte mig ned og sådan have koncentrationen og overskud til at fordybe mig i en bog” (bilag 2). Senere i interviewet nævner den samme elev, at hun sagtens kan koncentrere sig om at se serier og film, når hun kommer hjem fra skole og fritidsaktiviteter, men ikke kan koncentrere sig om at læse en bog. Den samme opfattelse møder vi hos dansklæreren i denne 9. klasse: “[...] men de unge er jo, som vi starter med at sige, pressede på rigtig mange parametre i forhold til deres fritidsliv, sportsliv, skoleliv. Og når jeg snakker med eleverne i dag, altså hvordan de har det, så er de pressede” (bilag 3). Han nævner desuden, at faktorer i skolen spiller en stor rolle. Dette gælder blandt andet, at der er kommet flere eksamensfag til, at der tilføjes nye faglige mål i danskundervisningen, og at der er mindre tid i de ældste klasser, til at man i danskundervisningen kan fokusere på at skabe læseglæde. Det stemmer overens med forskningens påstand om, at unge i og efter 8. klasse oftere læser for at få viden, altså læser med et fagligt formål. Da de interviewede bliver spurgt ind til skolens og lektiernes rolle i forbindelse med deres fritidslæsning, nævner de, at det kan spille ind i, hvor meget overskud de har, når de er kommet hjem fra skole og fritidsaktiviteter, men at det ellers ikke har den store betydning. Flere af de interviewede gør desuden en pointe ud af, at de faktisk ikke tror, at der ville være noget, der kunne få dem til at læse mere eller overhovedet påbegynde læsning derhjemme. De er dog klar over de gode ting, læsning kan føre med sig:

“Jeg tror også bare, at der ikke er så meget overskud efter skole. Altså jeg afkobler jo, når jeg bare ligger med min telefon, bare skriver med folk, er på TikTok og sådan noget. Men altså jeg ved da også at læsning er et mega godt alternativ, og for nogle hjælper det også med at sove. Det handler også om at ville det nok” (bilag 2).

Den sidste del af citatet er især vigtig at hæfte sig ved, for hvad betyder det: “at ville det nok?” (bilag 2). Handler det om den ydre og indre motivation, som vi vil komme ind på senere i analysen, handler det om at få gjort læsning mere tilgængeligt, eller handler det blot om at nogle børn og unge ikke nyder at læse? Som læreren udtrykker om én af hans elever, som han virkelig har arbejdet for at få til at læse noget mere:

“Men du er nødt til at presse lidt på, om jeg så får noget ud af det, det gør jeg nok ikke altid, nej. Ham eleven der, nej, det har ikke hjulpet noget som helst. Jeg prøver og det er vigtigt, det er rigtig vigtigt, men det lykkedes ikke altid” (bilag 3).

Der er altså noget, der tyder på, at i nogle tilfælde kan man gøre nok så meget for at inspirere og motivere, men for nogle elever er læsning blot ikke en aktivitet, de vil ty til. Læreren nævner, at han har afprøvet mange forskellige tiltag, som at sætte et stort fokus på at indgyde til læsning og læselyst i hans undervisning samt overfor elevernes forældre.

I vores empiriindsamling inddrog vi et udefraperspektiv på unges læsning, i form af interview med institutioner uden for skolen. Her dannes der et andet blik på unges læsning og læselyst. En medarbejder i en boghandel nævner, at de har oplevet en stigning i unge der læser, især efter coronaepidemien, og at der er flere unge, især piger, der køber fysiske bøger (bilag 6). En bibliotekar nævner desuden: “Det er min vurdering at de gode læsere, altså dem der holdt af at læse, da de var 13 også gør det nu, hvor de er lidt ældre. Men dem, der ikke brød sig om det, bryder sig endnu mindre om det nu” (bilag 5), og at sværhedsgraden af det de læser, er højere end før, hvilket boghandel medarbejderen bakker op om. Dog er deres oplevelse, at de unges læsevaner har ændret sig. Institutionerne beskriver, at det i højere grad er engelske bøger de unge læser, de unge går i højere grad op i at have en fysisk kopi, så de kan vise de bøger frem, de har læst, der er rift om de samme bøger, og det kan nogle gange være en ældre bog, som pludselig bliver populær og alt dette har, ifølge dem, noget med fænomenet BookTok at gøre: en læseplatform på det populære sociale medie TikTok.

Sociale medier

Læseundersøgelsen fra “Børn og unges læsning 2021” viser, at børn der bruger meget tid på sociale medier er mindre tilbøjelige til at læse i deres fritid. Undersøgelsen viser at af de elever i 5. klasse, som ikke bruger meget tid på sociale medier, er 59% ugentlige læsere, mens tallet er nede på 39% for dem, som bruger tre timer eller mere på sociale medier (Hansen et al., 2021, s. 16). Samme tendens er gældende for elever i 7. og 8. klassetrin. Hertil viser undersøgelsen, at et flertal læser korte digitale tekster, hvilket særligt foregår på sociale medier. Undersøgelsen argumenterer for, at når undersøgelsen viser, at 41% af 5.-8. classes elever læser tekster på sociale medier hver dag, må det være et udtryk for, at unges læsevaner ændrer sig (Hansen et al., 2021, s. 15). Udviklingen går fra læsning af formater, der kræver

lineær dybdelæsning, til læsning af digitale formater, der lægger mere op til skimmelæsning og orientering. Den forståelse ligger i tråd med Peter Kaspersens beskrivelse af, at de elektroniske medier kan være en befrielse fra litteraturens linearitet, da de ikke kræver den samme koncentrationsevne for at forstå (Kaspersen, 2012). Vores interviewede læsevejleder mener også, at den største udfordring ved læsning er computeren og mobilen, samt at disse i højere grad skal pakkes væk i undervisningen, da hun tror på, at det giver eleverne mere ro i hovedet, så de har nemmere ved at fordybe sig i læsning, når det står på skemaet (bilag 4). En beskrivelse fra "Børn og unges læsning 2021" viser, at lavt motiverede unge har svært ved at holde koncentrationen, og dermed har større tilbøjelighed til let at lade sig distrahere af digitale aktiviteter (Hansen et al., 2021), hvilket kan være et supplement til læsevejlederens argument, for at digitale medier kan komme i vejen for elevernes mulighed for fordybelse.

Læseundersøgelsen viser, at forbruget af sociale medier og streaming for børn og unge i perioden 2017 til 2021 er steget betydeligt (Hansen et al., 2021). I 2021 brugte de fleste mindst én time om dagen på sociale medier, digitale spil og streaming tjenester, og mange bruger flere timer. Derudover viser undersøgelsen, at særligt de ældre elever bruger meget tid på sociale medier. De elever vi har interviewet fortæller, at de ikke kun bruger de sociale medier til at surfe rundt på, men nogle af dem bruger dem også som inspirationskilde til bøger (bilag 2). Her er det særligt BookTok, som eleverne finder interessant. Flere af eleverne nævner BookTok, som det primære sted de finder inspiration til læsning. En af de interviewede som fritidslæser fortæller: "BookTok er sådan der, hvor jeg får det meste af min inspiration fra, og det er også ud fra de bøger jeg har læst fra BookTok, at jeg sådan ved, hvad jeg faktisk kan lide at læse" og en anden elev tilføjer hertil: "Jeg synes faktisk, at det er en vildt god inspirationskilde, hvor man kan finde bøger, man gerne vil læse" (bilag 2).

Fænomenet BookTok, som elever nævner, er et forum som har vundet stort indpas de seneste år på sociale medier. Det fylder også, hvis man spørger institutioner uden for skolen. Noget af det første man ser, hvis man træder ind ad dørene på Aalborg Hovedbibliotek, er en udstilling der hedder: "BookTok favoritter", og det samme gælder på både på deres og boghandlers hjemmesider, hvor bøger kendt fra BookTok har fået deres egen kategori. Fænomenet er opstået på det sociale medie: TikTok, som er en platform, hvor man kan dele korte videoer. Platformen er algoritmebaseret, hvilket vil sige, at de ting du søger frem, og de videoer du ser uden at klikke videre, danner grundlag for de kommende videoer, der vil blive præsenteret for

dig. Det betyder, at hvis du har dvælet ved videoer omhandlende bøger, får du flere videoer i dit “feed” (den strøm af indhold, der dukker op på lige præcis din side), der minder om dette. På denne måde opstår der små “samfund”, hvor man som bruger næsten kun bliver præsenteret for én slags indhold. Dette samfund, omhandlende bøger på TikTok, bliver kaldt BookTok. Videoerne, der bliver delt indenfor BookTok, indeholder både anbefalinger af bøger, sjove videoer om livet som læser med mere. Men fænomenet findes ikke kun på dette sociale medie, men også på medier som Instagram og YouTube, hvor formatet er en smule anderledes, men ideen er som sådan den samme.

Der hersker ingen tvivl om, at sociale medier fylder meget i de unges liv, både tidsmæssigt, som primær inspirationskilde til forskellige ting, og i den måde de kommunikerer med hinanden på. Undersøgelser påstår, at dette fører til lavere læselyst og læsekompetence, men samtidig viser de også, at det er på de sociale medier, de unge finder inspiration til læsning. Det sidstnævnte kan også ses i empiriindsamlingen til denne opgave. Hvordan denne inspiration finder sted og ser ud, vil vi gå i dybden med senere i analysen. Men med henblik på det ovenstående, fandt vi det vigtigt at have de sociale mediers betydning og påvirkning for øje i udviklingen af vores hjemmeside: “Læseuniverset”. Fokuset ligger her på at rykke på forståelsen af sociale medier som et fænomen, der udelukkende har en negativ effekt på unges læsevaner og læselyst, til at se det i et positivt lys med blik for de mange muligheder, de sociale medier også kan have.

Med ovenstående for øje, har vi inddraget forskellige sociale medier på hjemmesiden med fokus på deres muligheder og deres attributter i forhold til læsning og den digitale bogverden.

Instagram

På Instagram kan du finde en masse profiler, der handler om bøger og læsning. Her kan du finde inspiration, sjove videoer, æstetiske billeder og meget mere. Herunder har vi udvalgt nogle danske profiler, som hver især kan noget forskelligt, men Bookstagram er også stort ude i verden, og især i USA og England, og her kan du også finde en masse spændende profiler.

Youtube

Hvis du er til nogle længere videoer, og ikke blot de famøse 30 sekunder på Tiktok, kan det godt betale sig at dykke ned i Booktube-universet. Her findes der både profiler, der laver sjove challenges (fx at læse alle de bøger hovedpersonen læser i en serie), deler deres anbefalinger, organiserer deres bogreoler og går i dybden med forskellige genrer og trends inden for bogverden.

Ved at fokusere på mediernes muligheder i stedet for at købe ind på diskursen om de negative følger ved sociale medier, mener vi, at man kan ramme de unge, der hvor de er, hvilket undersøgelser og vores empiri peger på, er netop sociale medier. Vi ved dog, at på trods af at generation Z kaldes for "digitalt indfødte", så kræver det kompetencer at kunne begå sig i den digitale verden, hvilket ikke mindst dækker over sociale medier. En del af det 21.

århundredes kompetencer er kritisk tænkning, hvilket indebærer evnen til at begå sig digitalt med en kritisk sans over for afsendere af indhold, samt deres intention (Hinge, 2016). Dette er især vigtigt på platforme som TikTok og Instagram, da der findes indhold, som ikke er tiltænkt målgruppen af unge, og at håndteringen af personlige data kan beskrives som tvivlsom (Red Barnet, 2021). På baggrund af dette har vi på hjemmesiden beskrevet, hvordan man kan bruge de specifikke medier til at finde indhold inden for emnet, udvalgt forslag til profiler der passer til målgruppen, derudover har vi i materialet til lærere og forældre, skrevet om hvordan man sammen med sine børn og elever kan bruge hjemmesidens værktøjer.

Inspiration til læsning

Som tidligere nævnt er sociale medier den platform, hvor de fleste unge finder inspiration til deres læsning. Dette finder vi både i vores indsamlede empiri samt i læseundersøgelser. I "Børn og unges læsning 2021" har 58% af elever i 8. klasse valgt internettet som primær inspirationskilde til læsning (de kunne vælge flere svarmuligheder), herunder har 43% sat sociale medier som deres største inspiration (Hansen et al., 2021, s.89+93). Derudover har 49% valgt film og 41% serie som inspirationskilder. Kun 12% har valgt deres lærere, og under 16% har valgt henholdsvis deres mor, far eller andre i familien som inspirationskilder (Hansen et al., 2021, s. 89). Dette er værd at bide mærke i, da det er i indsatsområder uden for eleven, deres sociale omgangskreds og skolen, at de finder inspiration til læsning. Det er desuden bemærkelsesværdigt, at der er sket en markant stigning i "film" og "internettet" som inspirationsområder, siden undersøgelsen sidst blev lavet i 2017 (Hansen et al., 2021, s. 88). Dette stemmer overens med både lærerens og elevernes udsagn om, hvor de finder inspiration. Læreren nævner, at han ikke tror, eleverne bliver inspireret af den "kedelige" lærer (bilag 3), og eleverne i fokusgruppeinterviewet nævner, at de hverken bliver inspireret af deres forældre eller venner, men på sociale medier (bilag 2). To ud af de tre interviewede elever, som læser i deres fritid, nævner sociale medier som deres primære inspirationskilde, og selv én af de interviewede, som ikke læser i fritiden, nævner, at hun bliver inspireret på BookTok på trods af, at det ikke fører til, at hun får læst (bilag 2). Derudover fortæller to af

eleverne, at de bliver inspirerede af film. En fortæller: “Altså jeg har tit sådan set bøger, der sådan er blevet filmatiserede, og så har jeg gjort sådan lidt op med mig selv, at så kunne det være jeg skulle prøve at læse bogen” (bilag 2), hvortil den anden tilføjer: “Altså jeg har da nok også set en film baseret på en bog, hvor jeg også tænker, at det kunne være spændende nok at læse” (bilag 2). Ovenstående svar stemmer overens med undersøgelsens svar, men for at få et mere nuanceret perspektiv bliver eleverne i vores fokusgruppeinterview spurgt ind til grunden bag deres inspirationskilder. Her fremhæver de, at de på BookTok finder dybdegående anbefalinger af bøger, hvor de får et indblik i, hvad bogen handler om, og dermed bliver præsenteret for mange forskellige genrer. Herigennem får de en fornemmelse for, hvad de godt kan lide at læse. En af eleverne forklarer BookTok som: “[...] næsten sådan et samfund af boglæsere der anbefaler bøger til hinanden”, en anden elev beskriver: “[...] det er bare en kilde til at læse flere bøger” (bilag 2). Én elev beskriver desuden, hvordan videoer lavet af profiler på TikTok eller Instagram er “professionelt lavet”, og at det vil man som ung hellere se på (bilag 2).

I interviewet med bibliotekaren og den uformelle samtale med medarbejderen i en boghandel beskrives nye tendenser, hvor unge læser flere engelske bøger, samt bøger der er skrevet til voksne, hvilket både betyder, at de er sværere at læse, og at der kan være upassende scener. De ser desuden, at forsider sælger, og at de unge oftest læser de samme bøger, hvilket medfører en høj efterspørgsel på specifikke bøger, da de unge går efter de samme udgaver. Begge instanser ser BookTok som baggrunden for dette (bilag 5 & 6).

Ved at sammenholde de forskellige empiriske udsagn er det tydeligt, at unges læseinspiration i høj grad kommer fra sociale medier, herunder BookTok. Derudover er det, der hitter filmatiserede bøger, genkendelige forsider og bøger, som er gået viralt. En vigtig pointe er desuden, at baggrunden for denne inspiration kommer af, at de unge gerne vil læse noget, andre har fået anbefalet, og at det fører til at de prøver nye genrer af. Disse fund har vi integreret på vores hjemmeside.

Først og fremmest har vi på kanalen "Inspiration" givet eksempler på BookTok profiler befindende på forskellige sociale medier, og skrevet en kort letlæselig tekst om, hvad disse specifikt kan. Som man kan se på screenshottet herunder, har vi tilføjet “knapper”, der fungerer som links direkte til disse profiler. Det har vi gjort for at øge tilgængeligheden og

effektiviteten. Derudover har vi på siden prøvet at inkludere en divers gruppe af profiler. Under Instagram-delen har vi kun valgt danske profiler, og ved TikTok samt YouTube-delen har vi inkluderet mandlige profiler samt profiler med forskellige etniciteter.

@bogdoktor

@Bogdoktor er en dansk bookstagrammer, som udover at dele hendes læseoplevelser på en sjov og ligetil måde, også står bag #Etdogmedbøger, hvor hun samler en masse læsere, laver give-aways, challenges mm.

@BAUSAGERBOOKS

Denne Instagram profil fokuserer mere på det æstetiske udtryk. Hun gør enormt meget ud af at tage pæne billeder, der passer til de bøger, hun har læst, men kommer også med anbefalinger.

@ordharmoni

Bookstagram-profilen @Ordharmoni læser en bred vifte af genrer, og her kan du altså få anbefalinger indenfor både danske bøger, Booktok-bøger, fantasybøger og meget mere. Hun deler desuden hyggelige reels om livet som læser.

Da fokusgruppen evaluerede produktet, viste flere af eleverne stor begejstring for netop inspirationssiden. En elev fortæller: "Den der inspirationsside tror jeg personligt, at jeg ville bruge mest, fordi det kan være vildt svært at finde noget, der ligesom lige rammer en" (bilag 2). På baggrund af denne evaluering har vi lagt vægt på netop denne side og lagt kræfter i at finde de rette profiler, der appellerer til de unge så meget som muligt, både indholdsmæssigt og visuelt. Udover inspirationssiden har vi for at inddrage perspektivet i, at de unge er yderst interesserede i andres anbefalinger kreeret en side, hvori der indgår et interaktivt dokument, hvor alle med adgang til hjemmesiden kan skrive deres anbefalinger ind.

Motivation til læsning

Når vi undersøger, hvilke faktorer der er med til at motivere unge til at læse, får vi gennem vores empiri øje på en sammenhæng mellem lærerens og læsevejlederens udsagn, når det kommer til ydre motivationsfaktorer (Ågård, 2014). Læreren siger, at han gør meget ud af at gøre forældrene opmærksomme på, hvor vigtig læsning er for deres børn, da det ifølge ham er nøglen til rigtig mange ting i dansk. Han lægger fokus på, at han ønsker et samarbejde med forældrene, for at de kan presse på med fritidslæsning i hjemmet (bilag 3). I samme kontekst svarer læsevejlederen, at hun oplever, at det er meget sjældent, at eleverne læser i fritiden, samt at det oftest kun sker, når forældrene kræver, at deres børn læser i de berømte 20

minutter (bilag 4). Ifølge PIRLS 2021, er der en: "Positiv sammenhæng mellem forældrenes læsning og elevernes gennemsnitsscore i læsning. Det gælder både den tid, forældrene bruger på at læse derhjemme, og deres læseglæde" (Fougt et al. 2023, s. 2). Det giver god grobund for, hvorfor skolen søger et større samarbejde med forældrene, når det kommer til elevernes læsning i hjemmet.

Derudover beskriver læreren også, hvor meget han prøver at motivere sine elever til læsning i undervisningen, det sker blandt andet gennem booktalks, hvor eleverne skal præsentere en bog for de andre elever. Men hans oplevelse er, at det ikke har den store effekt på de elever, der i forvejen ikke synes at læsning er interessant (bilag 3). Men ser man på forskningsoversigten, viser resultaterne, at: "Dansklærernes måde at undervise på appellerer til elevernes læselyst" (Lund & Skyggebjerg, 2021 s.13). Den interviewede lærer kommer i denne forbindelse ind på, at når eleverne kommer ind i anden halvdel af 8. klassetrin og videre til 9. klassetrin, så er de presset på tid i forhold til alle de fordybelsesområder og alt det, de skal igennem inden eksamen. Derfor er der på disse klassetrin ikke den samme tid til at indgyde til læsning og fordybelse (bilag 3), hvilket ligger godt i tråd med undersøgelsen "Børn og unges læsning 2021", der viser, at: "Formålet med at læse i fritiden ændrer sig med alderen og skifter ved overgangen fra 7. til 8. klassetrin, idet flere læser for sjov i 5.-7. klasse, mens flere læser for at lære noget i 8. klasse" (Hansen et al., 2021 s. 14). Læreren lægger dog vægt på, at forskellige anbefalinger, som beskriver om hvorvidt en bog er god eller dårlig, hvorfor de skulle læse den og så videre, er noget, han tror de unge tager til sig i stedet for at: "Det altid er den dødkedelige lærer, der står og fortæller" (bilag 3). Her kan vi tale ind i de indre motivationsfaktorer, hvor det er elevens eget engagement, der spiller en rolle for motivationen uafhængigt af andre ydre faktorer (Ågård, 2014).

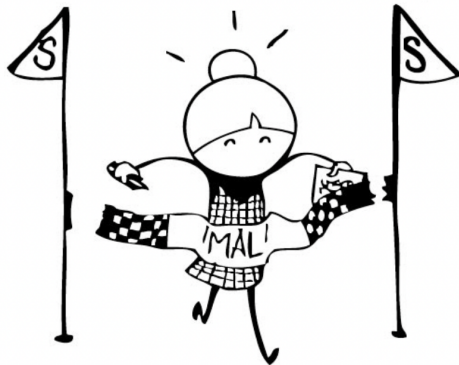
Ser vi på udviklingen af hjemmesiden, har vi benyttet os af vores empiriindsamling og teori, til at søge forskellige tiltag, der kan være med til at øge motivationsperspektivet. I forlængelse af Dorte Ågårds fokus på, at motivation er et resultat af erfaring, og at hvad der kan fremstå som, at en elev ikke er motiveret, kan være et udtryk for manglende strategier (Ågård, 2014), har vi i vores hjemmeside implementeret afsnittet "Tips og tricks". Denne side har til formål at illustrere forskellige læsestrategier. Teorien om at motivationen er noget iboende, der skal fremmes på forskellig vis, kommer også til udtryk gennem vores empiri, hvor en elev beskriver om hendes møde med BookTok: "[...] det gør også at jeg nogle gange

gør op med mig selv, om det måske kunne være noget at prøve at læse dem, men jeg får det bare aldrig gjort”, mens en anden elev fortæller: “Altså jeg har da nok også set en film baseret på en bog, hvor jeg også tænker at det kunne være spændende nok. Men jeg får det bare aldrig gjort” (bilag 2). Det er netop elever som disse, vi håber, vil kunne benytte sig af vores “Tips og tricks”, for at tilegne de manglende strategier.

På denne side vil vi give simple tips og tricks til, hvordan DU kan komme til at læse mere. Nogle gange kommer vi til at overkomplicere, hvor svært det er at starte en ny god vane, som fx læsning. Det er selvfølgelig meget forskelligt fra menneske til menneske, men dette skulle gerne være nogle tricks de fleste ville kunne bruge.

I afsnittet “Tips og tricks” har vi opstillet seks strategier til at komme i gang med fritidslæsning. Vi har baseret strategierne på Mette Pless’ fem motivationsorienteringer (Pless, 2019), som vi på vores hjemmeside har valgt at lave strategier ud fra. Disse motivationsorienteringer har vi sat ind i en kontekst, som er fritidslæsning, og derefter rammesat dem, hvilket Mette Pless påpeger kan være med til at højne bestemte målorienteringer hos elever (Pless, 2019). Når vi vælger at rammesætte orienteringerne, håber vi at gøre orienteringerne til redskaber, eleverne kan benytte sig af. Benytter man sig af netop dén strategi, der passer bedst til en selv, er vores forventning, at det kan føre til succesoplevelser, der i sidste ende kan medvirke til at fremme positive mestringsforventninger (Ågård, 2014) hos den enkelte. Vi er dog opmærksomme på, at vi i rammesætningen kan risikere ikke at udvikle strategier nok til at kunne omfavne alle. Hvis vi skulle sikre os at ramme endnu flere elever, skulle vi udvikle flere forskellige rammesætninger inden for de forskellige orienteringer. Som eksemplet herunder viser, er målene omskrevet i et lettilgængeligt sprog og med en illustration, der hurtigt fanger øjet og tydeliggør hovedessensen bag målet.

Sæt dig bestemte mål

Læs og konkurrer med andre! Kan du godt lide at sætte mål for dig selv og i samarbejde med andre? Så kunne du eventuelt downloade Goodreads, som du finder under kanaelen "inspiration".

I denne app kan du og dine læsekammerater skrive jeres mål for læsningen ind og alle følge med i, hvor langt i er. I kan dermed bruge appen til at lave konkurrencer mod hinanden eller blot hjælpe hinanden med at komme videre, hvis I kan se at jeres læsekammerat ikke er kommet så langt.

Du kan også bruge appen til at tracke og sætte mål for din egen læsning.

Ifølge "Børn og unges læsning 2021" (Hansen et al., 2021) opfatter højt motiverede elever læsning som adspredelse, mens de mindre motiverede elever forbinder det med en skole- og pligtbetonet aktivitet. I forlængelse af dette er vores forhåbning med hjemmesiden og de beskrevne orienteringer, at højne elevernes motivation, så fritidslæsning i højere grad kan forbindes med en adspredelse fra deres hverdag.

Forskellige måder at læse på

Når vi ser på læsning, findes der gennem de forskellige genrer mange forskellige måder, man kan læse på. Her kan man eksempelvis både lade sig fordybe i en lang roman, en kort novelle eller måske læse en grafisk novelle. Når vi ser på læseprocessen, kan den opdeles i to hovedgrupper: afkodning og sprogforståelse. Afkodning medfører identifikation af skriftsproget, at man genkender de skrevne ord, mens sprogforståelsen "genskaber forestillingsindholdet ud fra de afkodede ord og forhåndskendskabet til den del af verden, teksten handler om" (Elbro, 2014, s 31). Den samlede læseforståelse er et produkt af de to hovedgrupper. I læsningen af et værk, for eksempel en roman eller en novelle, kommer begge hovedgrupper i spil, da læseren både skal afkode ordene samt danne inferens, men hvis man i stedet kigger på lydbøger, er kun én af hovedgrupperne i spil: sprogforståelsen. Dette er dog ikke ensbetydende med, at læsningen af en lydbog ikke bidrager til læsekompetencen. Læsning kan som sagt foregå på mange forskellige måder, på trods af at nogle måder kan være mere givende rent fagligt.

Vælger man eksempelvis at lade sig fordybe i en grafisk novelle, har man mulighed for både at lade sig fordybe i skriftsproget og i billederne. Visualiteten gennem billederne kan være med til at skabe den verden, som bogen ønsker at inddrage en i, derfor vil en grafisk novelle

ikke nødvendigvis stille samme krav til at danne indre billeder. Lader man sig derimod fordybe i en roman, vil denne genre sætte større krav til at danne indre billeder, samt lade sig fordybe i et længere handlingsforløb, som oftest er et par hundrede sider. Derfor vil en roman også stille høje krav til koncentrations- og fordybelsesevnen.

Er man ikke til de lange handlingsforløb, kan man også læse en novelle, som oftest ikke er lang og har korte handlingsforløb. Noveller er derfor oftest hurtigere læst og stiller derfor ikke lige så store krav til høj koncentrationsevne og tid. Derfor er en novelle et godt alternativ til de elever, der i vores empiriindsamling, sætter fokus på, at de gerne vil læse, men ikke føler de har tiden til det: “Altså jeg kan godt lide at læse, men det er ikke altid der lige er tid til det” (bilag 2).

Selvom denne bachelor primært beskæftiger sig med læsning, som læsning i en bog eller af et værk, er der også andre måder man kan læse på. Man kunne eksempelvis lade sig fordybe i en anden verden gennem en lydbog. Eksempelvis siger læsevejlederen at: “Læser man gennem øjnene eller ørerne (ordblinde) er underordnet” (bilag 4). Hvis man har udfordringer med afkodning, kan en lydbog være et godt supplement til læsning, da en lydbog, som tidligere nævnt, bidrager til sprogforståelsen. Derudover kan en lydbog også være et startskud til interesse for bøger og kan dermed senere udvikle sig til læsning af fysiske eller elektroniske bøger, hvortil afkodning udvikles.

På hjemmesiden har vi gennem vores “Tips og tricks” lavet et tip om at lytte til lydbøger og et tip om at finde tekster, der er tilpasset en selv. I det inviterer tippet til at undersøge de forskellige genrer og forståelsen af, at læsning ikke kun er lange bøger. Derudover har vi udarbejdet kanalen “Good to know”, hvor vi har inddelt genrerne i “skønlitteratur” og “faglitteratur”. Under de to begreber kan man se og læse om de underliggende genrer, så man selv kan gå på opdagelse og finde en genre, som passer til en.

Skønlitteratur

Faglitteratur

Under de to hovedgenrer har vi, som set på billedet, valgt at give eksempler gennem forsider, da vi i vores interview på hovedbiblioteket, fandt ud af, at de søger at lave udstillinger med så mange forsider som muligt, da de har erfaret at: “Forsider sælger, så jo flere forsider vi kan få ud, jo bedre” (bilag 5).

▪ Fantasy

Fantasy er en genre, der er blevet enormt populær de sidste par år, især blandt unge og på Booktok. Kort fortalt indeholder genren nogle magiske eller overnaturlige elementer, ofte i en magisk verden.

Læs fx "Prinsen af ondskab" ("The Cruel Prince" på engelsk) af Holly Black.

▪ Graphic novels

En "graphic novel" er som navnet indikerer, en tegnet roman. Det kan også beskrives som en tegneseriefortælling til de ældre (selvom man også sagtens kan læse tegneserie, selvom man er ældre!). Ofte består bogen af både illustrationer og tekst.

Læs fx "I hovedet på Sherlock Holmes" af Cyril Lieron

Derudover har vi skrevet kort om de underliggende genrer indenfor hovedgenrerne, hvortil vi har givet eksempler på værker, som ses ovenfor.

Hvad er skolens “opgave” ift. læselyst og fritidslæsning?

Kompetencemålet for læsning i dansk efter 9. klassetrin lyder: “Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere tekstens betydning i deres kontekst” (Børne- og undervisningsministeriet, 2019, s. 10). Kompetencemålet stiller netop krav til, at eleverne har kompetencer inden for læseforståelse, afkodning og sprogforståelse. Hvis kompetencemålet skal opfyldes, kræver det helt overordnet, at der læses. Gennem vores interview med udskolingslæreren fandt vi, som tidligere nævnt, at han ikke havde meget til tid læsning i

skolen efter 8. klassestrin (bilag 3), hvilket kan være en problematisk faktor, når det kommer til unges læsning, men det er også en af de væsentlige begrundelser for, hvorfor fritidslæsning er et væsentligt emne. Dertil fortæller læsevejlederen at, det at fokusere på fritidslæsning i en skolesammenhæng er vigtigt fordi: "Det er i skolen langt de fleste elever bliver præsenteret for læsning, og det er der man kan pirre til elevernes nysgerrighed i forhold til emner, de kan lide at læse om" (bilag 4). Vi spurgte læsevejlederen om, hvorvidt fritidslæsning er noget, som hun beskæftiger sig med i praksis, hvortil svaret lød: "Vi har ikke så meget fokus på det direkte, men eleverne har indlagte læsebånd og der taler vi med eleverne om, hvad de interesserer sig for. Vi finder også bøger til eleverne, hvor vi ved, at det kan rykke på deres opfattelse af ting... Det med at blive rusket lidt er godt i forhold til nysgerrighed og dermed lyst til at læse mere" (bilag 4). Derudover fortæller hun også, at dansklærerens rolle i forhold til at opmuntre til fritidslæsning og læselyst, ligger i at være inspirator til læselyst. Derudover har hun fokus på, at ansvaret for fritidslæsning lægger mest hos forældrene, mens dansklæreren kan være en medspiller i at finde noget, som eleven gider læse (bilag 4).

Men hvordan kan dansklæreren pirre elevernes nysgerrighed og dermed inspirere og motivere til fritidslæsning? Vores bud er gennem nogle af de perspektiver, der udforskes på hjemmesiden. Som billedet nedenfor viser, har vi på hjemmesiden udarbejdet en kanal "Til de voksne", hvortil læreren kan læse hvordan, de kan benytte sig af hjemmesiden, uden at det vil kræve, at man skal sætte sig ind i en masse tekniske aspekter, og den kan derfor være en nem og hurtig løsning, når der skal findes inspirationskilder til eleverne.

Til læreren

Med Læseuniverset ved din hånd, kan du følge med i, hvad der rører sig, i forhold til unges læsning. Hvad bliver der læst?, hvilke genrer?, hvad anbefalder de unge selv?

Du kan benytte denne viden til at udvælge de bøger, du ønsker at bruge i din undervisning, kunne det være den nye ungdomsroman om kærlighed og venskab, som Elise på 15 år har anbefaldet andre?

Du kan også benytte Læseuniverset som en inspirationskilde du giver dine elever, når du ønsker, at de skal vælge en bog til frilæsning, deres næste booktalk, boganmeldelse eller andet.

Derudover kan du bruge Læseuniverset til at finde inspiration til forskellige motivationskilder, både du og eleverne selv kan orientere sig i.

I en forundersøgelse af arbejdet med børn og unges læseglæde, beskrives et af de vigtigste tiltag i forhold til at skabe læseglæde, netop samarbejde (Hansen et al., 2023).

Forundersøgelsen lægger vægt på, at vi i fællesskab skal skabe en fortælling, der forbinder os med og forpligter os på hinanden. Denne forbindelse og forpligtelse gælder på det strategiske

plan, gennem udviklingen af fælles handle- og udviklingsplaner, der skal virke fremmende for læsning og formidling af litteratur. Her har forundersøgelsen fokus på, at man i et tværfagligt samarbejde, som i denne sammenhæng kan være mellem skoler og folkebiblioteker, skal kende hinandens fagligheder og erfaringer, for at vidensdele og optimere bedst muligt (Hansen et al., 2023).

I forlængelse af ovenstående, er visionen med hjemmesiden, at den skal videreudvikles, både fagligt og udtryksmæssigt, i et samarbejde på tværs af lærere, biblioteker, unge, boghandlere og andre relevante aktører. Ifølge forundersøgelsen vil det kræve en fælles fortælling om hjemmesiden og formålet med hjemmesiden på tværs af samarbejdsgrupperne. Derudover ville det kræve en fælles plan og gode kommunikationsmuligheder, som eventuelt skulle struktureres gennem en leder, det kunne med fordel være udvikleren af hjemmesiden.

Baggrund for produkt

Som tidligere beskrevet havde vi før vores empiriindsamling udviklet en prototype af vores hjemmeside, som skulle have til formål at kunne motivere og inspirere til læsning og herunder fritidslæsning. Hjemmesiden er udarbejdet ud fra Ross Greenes børnesyn: at børn gør det godt, hvis de kan (Greene, 2021). Derudover hviler hjemmesiden på visionen om at motivere og inspirere unge til at opdage og opleve læseglæden, gennem et felt af samarbejdspartnere, der i fællesskab kan danne grobund for læseglæde. Dertil er visionen for hjemmesiden også at inddrage et positivistisk syn på sociale mediers indvirkning på læselyst og skabe en mere positiv diskurs derom. Det er også gældende over for forældre og lærere. Derfor har vi skrevet direkte til disse instanser om brugen, samt hjælpe med BookTok-begreber og beskrivelser af sociale medier.

Som tidligere nævnt er hjemmesiden udviklet efter den iterative metode, hvor hjemmesiden på baggrund af empiriindsamlingen, gennem udsagn og vidensdeling af forskellige aktører, er blevet redesignet. Denne udviklingsform tænker vi, at vi i praksis ville holde fast i for at sikre, at hjemmesiden altid vil være så nytænkende og relevant som muligt. For at være relevant for unge og ramme deres virkelighedsverden, er hjemmesiden udstyret med links til forskellige profiler på sociale medier. Disse links vil man efter noget tid kunne udskifte eller udvide med nye og mere relevante links. Det samme er gældende for de anbefalinger, som andre brugere af hjemmesiden har skrevet. Derudover er der links til sider som for eksempel

bibliotekets inspirationsside, som kontinuerligt bliver opdateret med det nyeste af det nyeste, hvorfor vi sikrer os en vedvarende aktualitet.

For at sikre at hjemmesiden er så brugervenlig som muligt, har vi brugt Helle Hinges fokuspunkter for usability i forbindelse med digitale læremidler (Hinge, 2016).

Det vigtigste fokusområde er ifølge Hinge: adgang og kompatibilitet, hvilket dækker over tilgængeligheden, samt et responsivt design. Det har vi haft fokus på, ved at udarbejde hjemmesiden på en platform, alle har adgang til og som fungerer på flere forskellige devices.

Det næstvigtigste fokusområde er: konsistens. Det opnår man ved at have sammenhæng og genkendelighed i et produktdesign. Det har vi gjort ved at lave en klassisk opsætning med topbjælke, let adgang til undersider, genkendelige klikbare elementer og tydelige genveje.

Derudover har vi haft fokus på Hinges sidste fokuspunkt, nemlig æstetik. For unge mennesker er især det æstetiske et vigtigt element; det skal være visuelt flot og stilrent. Derfor har hjemmesiden et klassisk design, som er gennemgående på alle undersider, samt med fokus på inddragelse af mange billeder og illustrationer og ikke at være særlig teksttung (Hinge, 2016). Vi er opmærksomme på, at produktet kan optimeres og udvikles på et utal af måder, og at brugen af den kan være mangefacetteret, hvilket vi vil gå i dybden med i bachelorens diskussionsafsnit.

Diskussion og perspektivering

Udviklingsperspektiver

Som nævnt er hjemmesiden udarbejdet gennem en lang proces med feedback og redesign, hvor der efter bedste evne er taget højde for forskellige perspektiver. Dog er der altid mulighed for udvikling, hvilket leder os frem til nye udviklingsperspektiver, som vi finder relevante, hvis hjemmesiden skal fænge og være brugbar for flest muligt. Vi er kommet frem til fire udviklingsperspektiver.

Første udviklingsperspektiv går på visualiteten, Her kunne man overveje at gøre hjemmesiden mere interaktiv, for eksempel gennem gamificering ved at inkorporere eksempelvis spilelementer, hvor eleverne visuelt vil kunne se deres fremgang og læseudvikling. Et spilelement kunne lægge sig op ad Maneno, som bruges af Nota. Her kan man følge sin læsegang gennem visuelle karakterer, der eksempelvis vokser, jo længere man kommer i bogen (Nota, 2024).

Andet udviklingsperspektiv går på udarbejdelsen af en kanal, der kunne hedde "Dit Match". "Dit Match" vil være en kanal, hvor man kan gå ind og besvare et spørgeskema, som vil kunne give de unge svar på, hvilke genrer der kunne være noget for dem og måske endda også give eksempler på bestemte værker. På den måde ville de, der skal i gang med læsning og ikke allerede har fundet ud af, hvad de kan lide at læse, få et hjælpemiddel, der kan guide dem i en bestemt retning.

Tredje udviklingsperspektiv ville være en kanal, som kunne hedde "Se filmen", hvor man vil have mulighed for at finde forskellige bøger, inddelt i genrer, som er filmatiserede. Dermed ville det måske kunne øge motivationen for at læse bogen, at man på forhånd kender filmen og derfor ved, om den er interessant eller ej. Kanalen kan have en indledende tekst, der giver fif til, hvorvidt man kan læse bogen først og se filmen bagefter eller den anden vej rundt. Til denne kanal, ville det være oplagt at have et direkte link til, hvor man kan finde bogen og filmen og dermed gøre ideen let tilgængelig for brugerne.

Fjerde udviklingspunkt går i forlængelse af Helle Hinges fokuspunkter for usability, som er beskrevet i analysen. Her er vores fokus på brugerressourcer samt feedback (Hinge, 2016). I forhold til brugerressourcer, kan man med fordel skabe større differentieringsmuligheder på hjemmesiden. Det kunne gøres ved blandt andet opsætningsmuligheder, videoer der eksempelvis beskriver strategierne under "Tips og tricks" eller en funktion, der kunne ændre sværhedsgraden af sproget. I forhold til feedback kan der skabes et sted, hvor brugerne af hjemmesiden kunne rate hjemmesiden eller give feedback på, hvad de mener kunne gøres bedre.

Udover ovenstående udviklingspunkter er vi bevidste om nogle af de faldgruber, der findes på den udviklede hjemmeside. Først og fremmest kan man diskutere, hvorvidt hjemmesiden

vil blive brugt af elever, som ikke i forvejen læser i fritiden eller viser en høj grad af læselyst. Flere af de interviewede, som ikke læser i fritiden udtrykte, at de højst sandsynligt ikke ville bruge hjemmesiden selv, medmindre det blev præsenteret som et læremiddel i undervisningen. Det kræver en handling at gå ind på netop denne hjemmeside, hvilket kan medføre, at det kun er elever, der i forvejen er glade for at læse, der vil bruge den aktivt. Dette kan ses i lyset af, at mange unge i dag er vant til, at nyt indhold bliver præsenteret for dem ved et tilfælde blandt andet på TikTok, hvilket ikke på samme måde kræver en bestemt handling. Derudover kan man diskutere, hvorvidt det er realistisk, at videreudviklingen af hjemmesiden ligger i hænderne på frivillige, herunder bibliotekarer, læsevejledere, lærere med videre. Tanken er, at hjemmesiden hele tiden kan udvikles med nyt indhold og med input fra forskellige instanser, men det stiller krav til, at instanserne har interesse for netop denne udvikling. Visionen er, at udviklingen skal ske i fællesskab med forskellige perspektiver, men den kan hurtigt falde til jorden, hvis ikke der er inputs udefra.

Handleperspektiver

I et handleperspektiv ser vi mange muligheder for brugen af hjemmesiden til at indgyde til læselyst og fritidslæsning. Den er udarbejdet som et værktøj med mange forskellige funktioner, som kan tale til både unge, lærere og forældre. Det betyder også, at den er lavet til at blive brugt. I vores handleperspektiver er det vigtigt for os at være så realistiske som muligt, da vi fra vores analyse ved, at tidsperspektivet er en afgørende faktor både i de unges fritid og i danskundervisningen i udskolingen. I starten var produktet tiltænkt som et værktøj, elever kunne bruge i fritiden som et alternativ til sociale medier, men efter feedback fra fokusgruppen fik vi øje på, at mulighederne ville være større, hvis dele blev introduceret i skolen. Både den interviewede lærer og læsevejleder viste desuden stor begejstring for implementeringen af hjemmesiden i deres respektive roller. På baggrund af disse overvejelser vil vi her liste forskellige ideer til, hvordan hjemmesiden kunne bruges i praksis.

En mulighed for brug i undervisningen kunne være som et redskab, eleverne kunne bruge til at vælge selv læsningsbøger eller en opgave, hvor eleverne skal gå på opdagelse på BookTok og finde bøger inden for forskellige genrer for både at skabe genrekendskab og åbne BookTok-verdenen op for de unge. Derudover kan dansklæreren bruge værktøjet til at få en større forståelse for, hvad der rører sig i bogverdenen, samt kendskab til begreber og populære genrer. Dansklæreren kunne desuden bruge "Tips og Tricks" og herunder læsestrategierne på denne side, i snakken med elever der har udfordringer med at påbegynde

en bog. Vedkommende kunne desuden bruge anbefalingsværktøjet eksplicit i sin undervisning eller som en hjemmeopgave, hvor eleverne hver måned skal skrive én anbefaling. Man kunne desuden introducere hjemmesiden for forældre på et forældremøde eller til skole-hjem-samtale, som et led i at understrege vigtigheden i at opfordre til læsning i hjemmet, og for at give forældre et sprog for læsning blandt unge i 2024.

Den store udfordring i denne bachelor og med vores vision om at inspirere til læsning er, at vores bachelor og undersøgelser tager udgangspunkt i de unges fritid. Med det aspekt stiller vi et krav til at vi med hjemmesiden, skal være lige så konkurrencedygtige som andre fritidsaktiviteter, til at kunne tilbyde unge et fristed fra deres ellers travle hverdag. Med det sætter vi os selv i et dilemma om, hvorvidt vi skal og kan fange alle unge, eller så mange unge som muligt? Som udgangspunkt mener vi, at fritidslæsning ikke nødvendigvis er for alle, ligesom fodbold ikke er for alle. Med det perspektiv mener vi ikke, at det er urealistisk, at der stadig er mulighed for at pirre unges nysgerrighed og på den måde åbne op for læsning. Ved det kan vi på sigt håbe på, at det vil være nok til at fremme en reel interesse for fritidslæsning.

Men hvor skal vi egentlig lægge vores tid og ressourcer? Skal vi fremprovokere en motivation og interesse hos dem, der ikke allerede har en for læsning? Eller skal vi i stedet skabe strategier og udvide læseverden for dem, der allerede har motivationen?

Med hjemmesiden ønsker vi at ramme så bredt som muligt. Realistisk set, ved vi godt, at vi ikke kan ramme alle og få alle til at læse i deres fritid. Men vi tror på, at vi gennem forskellige strategier, som er beskrevet på hjemmesiden og ved at bevæge os inden for det der fylder i de unges hverdag, som for eksempel sociale medier, forøger vores muligheder for at ramme bredere.

Konklusion

Gennem arbejdet med vores bachelorprojekt er vi blevet en del klogere på, hvordan elever i udskolingen oplever fritidslæsning og læselyst, samt hvilke parametre unge selv, lærerne og forskning mener skal til for at motivation og inspiration til læsning øges. Vi har gennem forskning fået øje på, at unge ikke som udgangspunkt har et negativt syn på læsning, men at det er læsning på digitale medier, der er i højsædet frem for læsning af fysiske værker.

Forklaringen på det finder vi, ifølge forskning og lærerudsagn, gennem den lette tilgængelighed, samt digitale mediers visuelle stimuli. Gennem vores fokusgruppeinterview fandt vi, at eleverne tillægger tidsaspektet, samt diskursen om dem selv som læsere, som problematikken. De interviewede føler ikke de har tiden til at læse og lade sig fordybe i et værk, hvorimod deres brug af sociale medier i højere grad tillader dem at "slå hjernen fra" og slappe af. Derudover beskriver de også, at de har mange gøremål i løbet af en dag, samt at der er en forventning fra andre til, at disse gøremål opfyldes, hvilket de siger er med til at mindske deres overskud til at påbegynde fritidslæsning.

Efter vores nye viden inden for, hvordan unge oplever læsning uden for skolen, har vi ud fra teori af Mette Pless og Dorte Ågård fundet frem til, at motivation spiller en stor rolle, når det kommer til fritidslæsning. Derudover kan man ikke betegne det som om, at nogle elever har eller ikke har motivation, men blot at motivationsorienteringer kan se ud på forskellige måder, og derfor også må håndteres på forskellige måder. Gennem interviewet af læreren kan vi udlede, at det er svært at motivere elever, der i forvejen ikke viser interesse for emnet, men at tilpassede inspirationskilder kan øge motivationen. Dette kan blandt andet være gennem anbefalinger fra jævnaldrende. De interviewede elever beskriver, hvordan deres motivation for at påbegynde læsningen af et værk øges, når de bliver mødt af bogindhold på sociale medier. På baggrund af dette kommer vi frem til, at motivation og inspiration er tæt forbundet. Om det er en inspirationskilde, der kickstarter motivationen, eller om det er motivationen, der giver lyst til inspirationen er umiddelbart underordnet, men en måde hvorpå vi kan anskue forskellige indgangsvinkler til motivationsaspektet.

Inspirationskilder kan være mange ting, men som nævnt fandt vi ud af vigtigheden i at finde de inspirationskilder, der taler mest ind i de unges hverdag. På baggrund af alt vores empiri, samt forskning og undersøgelser, kommer vi frem til, at en stor del af de unges hverdag sker på de sociale medier. Det er her eleverne selv beskriver, at de søger efter, eller helt tilfældigt møder bogindhold, som BookTok, hvilket eleverne selv beskriver som deres største inspirationskilde til læsning. Derfor finder vi det essentielt at udnytte de sociale mediers potentiale til at indgyde til læselyst gennem inspiration og motivation.

På baggrund af ovenstående har vi som led i dette bachelorprojekt udviklet et værktøj i form af en hjemmeside, som vi mener kan være med til at løfte opgaven om at indgyde til læselyst

og fritidslæsning. Hjemmesiden anser vi som et handleperspektiv, som både kan bruges i og uden for skolen. Med hjemmesidens indhold, som både består af motivationsstrategier samt inspirationskilder, der relaterer sig til elevernes hverdag, kan den bruges som et digitalt læremiddel for læreren inden for litteraturundervisningen. Vi anskuer at hjemmesiden kan bidrage til en positivistisk diskurs vedrørende sociale mediers indflydelse og de muligheder dette fører med sig. Overordnet er vi kommet frem til at elever i udskolingene oplever fritidslæsning som problematisk grundet tid og manglende strategier. Derudover spiller det høje forbrug af sociale medier også en stor rolle for elevernes læsning. Men vi finder også at vi netop gennem unges medieforbrug kan se muligheder og en åbning for, at dette kan skabe læselyst og indgyde til motivation for fritidslæsning.

Litteraturliste

- Boding, J. (2021). Hvordan skriver du en analyse til dit bachelorprojekt?. I J. Boding, M. Mølgaard, S. Pjenggard (Red.). *En håndbog - bachelorprojektet i læreruddannelsen* (s. 93-105). Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggard, L. (2020). I S. Brinkmann & L. Tanggard (Red.), *Kvalitative metoder - en grundbog* (3. udgave, s. 15-30). Hans Reitzels Forlag.
- Børne- og undervisningsministeriet. (2019). *Dansk Fælles Mål*.
https://emu.dk/sites/default/files/2020-09/GSK_F%C3%A6llesM%C3%A5l_Dansk.pdf
- Elbro, C. (2014). *Læsning og læseundervisning* (3. udg.) Hans Reitzels Forlag.
- Folkeskoleloven. (2021). *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen* (LBK nr 1887 af 01/10/2021).
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1887>
- Fougat, S. S., Neubert, K., Kristensen, R. M., Gabrielsson, R. H., Molbæk, L., & Kjeldsen, C. C. (2023). *Danske elevers læsekompetence i 4. klasse: Resultater af PIRLS-undersøgelsen 2021*. Aarhus University Press.
https://www.jstor.org/stable/pdf/jj.3850481.8.pdf?refreqid=fastly-default%3A19b7ec40cc6fcb3aca5ba445bd4fa0d4&ab_segments=&origin=&initiator=&acceptTC=1
- Greene, R. (2021). *The explosive child*. (6. udgave). Harper Paperbacks.
- Hansen, S. R., Hansen, T. I. & Kortegård, D. L. (2023). *Børn og unges læseglæde: En forundersøgelse af arbejdet med børn og unges læseglæde og læsekultur med særligt fokus på samarbejde mellem folkebiblioteker og skolernes pædagogiske læringscentre*. <https://www.fremtidensbiblioteker.dk/upl/webiste/brn-og-unges-lsegilde/Brnogungeslsegildevidensafdkning.pdf>
- Hansen, S. R., Hansen, T. I., & Pettersson, M. (2022). *Børn og unges læsning 2021*. Aarhus

Universitetsforlag. https://unipress.dk/media/19074/9788772199214_boern-og-unges-laesning-2021ny.pdf

Hinge, H. (2016). *Digital didaktik*. Hans Reitzels Forlag.

Kaspersen, P. (2012). Fra læsning til læring. Hvad lærer eleverne ved at læse skønlitteratur? I M. Jørgensen (Red.), *Videre i teksten: Litteraturpædagogiske positioner og muligheder* (s. 101-110). Hans Reitzels Forlag.

Lund, H. R. (2021, 22. februar). *Læselyst - hvad er det?*

<https://videnomlaesning.dk/aktuelt/nyheder/2021/laeselyst-hvad-er-det/>

Lund, H. R. & Skyggebjerg, A. K. (2021). Børns læselyst. *Pædagogisk indblik* (nr. 13)

https://dpu.au.dk/fileadmin/edu/Paedagogisk_Indblik/Boerns_laeselyst/13_-_Boerns_laeselyst_-_04-11-2021.pdf

Nota. (2024). *Maneno: læsetræning*.

<https://nota.dk/services/maneno-l%C3%A6setr%C3%A6ning>

Pless, M. (2019). Unges motivation i udskoling. I Rasmussen, T. N & Søndberg A. (Red.)

Motivation: I klasseledelse, relationer og didaktik (s.169-180). KvaN.

Red Barnet (2021). *Hvad er TikTok?* <https://redbarnet.dk/foraeldre/leksikon/tiktok/>

Ågård, D. (2014). *Motivation*. Frydenlund.

Bilag

Bilag 1: Link til hjemmesiden

<https://sites.google.com/view/lseuniverset/forside>

Kortlink: kortlink.dk/2q2hr

Bilag 2: Transskribering af fokusgruppeinterview, marts 2024

Til stede: 6 elever fra 9. klasse, 2 interviewere (1 primær og 1 ekstra)

Interviewer 1: Så første spørgsmål er: Hvor meget læser I derhjemme, som ikke har noget med lektier eller skolen at gøre?

Elev A: Altså for mig handler det meget om, hvor meget tid jeg sådan har. Altså jeg kan godt lide at læse, men det er ikke altid, der lige er tid til det. Når man har sådan et lidt travlt liv, er det ikke altid der er tid til det.

Interviewer 2: Okay, så hvor meget tror du, at du læser derhjemme bare sådan cirka i løbet af en uge?

Elev A: Jeg vil umiddelbart gætte på 2-3 bøger om måneden, men altså heller ikke mere end det.

Elev B: Altså for mig, så læser jeg nok sådan et kapitel hver aften, inden jeg skal sove. Det kommer lidt an på det hele. Måske 2 kapitler. Men det tager måske 2-3 uger for mig at læse en bog færdig.

Elev C: Jamen for mig, så er det nok mest om morgenen, at jeg læser. Så tager jeg måske sådan en time, hvor jeg sidder og læser og så måske om eftermiddagen. Det plejer at tage mig cirka 2 uger at læse en bog.

Elev D: Ja, jamen jeg læser sådan set bare ikke. Så, ja.

Elev E: For mit vedkommende, så har jeg heller ikke så meget tid i min fritid. Altså jeg har meget arbejde, og så har vi jo også skole, og så laver jeg tit noget efter skole, hvor jeg ikke lige har så meget tid. Så for mig er det virkelig svært for mig at sætte mig ned og sådan have koncentrationen og overskud til at fordybe mig i en bog. Sådan det kan jeg slet ikke.

Elev F: Jeg læser sådan set heller ikke rigtig, når det kommer til sådan uden for skolen. Men hvis vi nu har en bog i skolen, så læser jeg selvfølgelig den. Men ellers ikke.

Interviewer 1: Okay, jamen så er vi lidt nysgerrige omkring hvorvidt, der er nogle i jeres hjem der læser. Det kan være jeres forældre, søskende eller andre. Og hvor meget fylder læsningen for dem?

Elev A: Altså mine forældre har altid været glade for at læse, og de har ligesom både sendt det videre til både mig og min søster. De læser ikke så meget mere, fordi voksenlivet er sådan lidt travlt engang imellem, men specielt i ferierne læser de meget. Især min mor hører mange lydbøger for ligesom at kunne multitaske.

Elev B: Mine forældre læser ikke, men min far fik mig til at læse, fordi han ligesom synes at det var en vigtig ting at gøre. Men han har ikke sådan selv tid til det, men han synes godt om det.

Elev C: Altså min far kan rigtig godt lide at læse, men ikke så meget nu fordi han er ved at tage en uddannelse.

Elev D: Min mor læser vist lidt, men ellers så ikke sådan rigtigt.

Elev E: Jamen min mor læser vist også sådan et par bøger om måneden, men det er også fordi hun ikke arbejder lige så meget, som min far gør, så han læser mest om ting, der har noget med hans arbejde at gøre. Og så læser min lillesøster lidt, men det er hun sådan vokset lidt fra, altså det synes hun ikke er interessant længere.

Elev F: Mine forældre sidder også tit om aftenen og læser eller hører meget lydbog

Interviewer 2: Ja, det er jo faktisk ikke altid sådan, at bare fordi ens forældre godt kan lide at læse, at man så selv godt kan lide det. Men vil I sige, at det kan have en betydning?

Elev B, C, D, F, E: Nej

Elev A: Nej ikke rigtig, men jeg tror, det har haft en betydning, at de sådan har fortalt historier, men jeg tror det meste af det, er noget jeg selv har fundet ud af.

Elev C: Ja jeg tror da måske, det har haft en påvirkning, men jeg tror mest det kommer af ens eget valg

Interviewer 1: Fedt, hvordan er det sådan i jeres vennegrupper? Er det en ting mange af jeres venner og klassekammerater gør?

Elev A: Nej, ja. Altså jeg har måske nogle få venner der læser lige så meget som mig.

Elev B: Det samme med mig. Jeg har måske 2-3 venner, der læser.

Elev E: Jeg vil gerne være ærlig og sige at jeg nok ikke har nogle venner der læser, sådan overhovedet.

Elev D + F: Det har jeg heller ikke.

Elev C: Jeg har måske 1 eller 2 der læser.

Interviewer I: Okay, så hvis I ligesom læser, hvor finder I så inspiration til det I læser? Og har I andre måske set nogle steder, hvor man kunne blive det?

Elev A: Altså jeg finder en del på Instagram og TikTok. Der har jeg fundet rigtig mange bøger.

Interviewer I: Okay, er det der, du sådan primært finder dine bøger?

Elev A: Ja, det er det.

Elev C: Ja, jeg finder sådan det, der interesserer mig. For eksempel krimier, dem kan jeg godt lide. Jeg var til sådan et show med to kriminalefterforskere, hvor man kunne købe nogle bøger

Elev B: For mig er det også mest TikTok jeg finder bøgerne fra, og ellers så fra de venner jeg har der læser, så fortæller de mig om en bog, og så kunne jeg godt finde på at læse den.

Elev E: Altså jeg har tit sådan set bøger, der sådan er blevet filmatiseret og så har jeg gjort sådan lidt op med mig selv, at så kunne det være jeg skulle prøve at læse bogen, og så har jeg bare aldrig rigtig fået det gjort. Jeg har ikke lige fået samlet mig om det. Men ja ellers så ser det også meget på TikTok og instagram, hvor de ligesom kommer med nogle anbefalinger til nogle gode bøger og ligesom kort omkring hvilke emner, den handler om. Det gør også at jeg nogle gange gør op med mig selv, om det måske kunne være noget at prøve at læse dem, men jeg får det bare aldrig gjort.

Elev E: Altså jeg har da nok også set en film baseret på en bog, hvor jeg også tænker, at det kunne være spændende nok at læse. Men jeg får det bare aldrig gjort.

Interviewer I: Nu nævner I jo selv TikTok, og i forlængelse af vil vi høre, om I har hørt om BookTok?

Elev A+B+D+E: Ja

Interviewer I: Ja, hvad tænker I om det, er det noget I bruger og hvad synes I om det?

Elev A: Jeg bruger det rigtig meget. Eller det vil sige, jeg har ikke TikTok, men så ser jeg videoer på Instagram i stedet for, hvilket basically er det samme. Men der finder jeg en masse gode bøger, og man får sådan en god fornemmelse af, hvad der sker i dem, og jeg følger også ret mange, som kommer med de her anbefalinger til bøger.

Elev B: Ja, altså jeg bruger det rigtig meget. BookTok er sådan der, hvor jeg får det meste af min inspiration fra, og det er også ud fra de bøger, jeg har læst fra BookTok, at jeg sådan ved, hvad jeg faktisk kan lide at læse.

Elev E: Jeg synes faktisk, at det er vildt god inspirationskilde, hvor man kan finde bøger, man gerne vil læse, altså hvis man er sådan engageret omkring det, som jeg jo så bare overhovedet ikke er. Men altså hvis man var så tænker jeg da, at det er en mega god ide, og det er da virkelig smart, at kunne videre dele de oplevelser, man har haft med en bog.

Elev A: Ja, jeg synes også, at det egentlig er en ret god måde for forfatteren at komme ud med sin bog på. Jeg oplever fx mange mindre forfattere som også er på BookTok, som fortæller om deres bøger, og så kommer det ligesom ud i verden, og det virker sådan ret godt.

Interviewer 1: Det kan være vi lige skal fortælle, hvad det går ud på, til jer der ikke lige har hørt om det. Men det kan være at der er en af jer der har lyst til at forklare det?

Elev B: Det kan jeg godt. Altså det er bare TikTok, men for bøger, hvor der fx er små forfattere der snakker om deres bøger, og der er mennesker der snakker om bøger, de har læst, og hvorfor de synes at de er gode, og det er bare en kilde til at læse flere bøger.

Elev E: ... og giver anbefalinger.

Elev A: Ja, det er næsten sådan et samfund af boglæsere, der anbefaler bøger til hinanden.

Elev B: Ja, præcis.

Interviewer 2: Mega godt! Og så er TikTok jo algoritmebaseret, så jo flere videoer du ser indenfor emnet eller jo flere gange du søger det frem, jo flere lignende videoer får du på dit feed.

Interviewer 1: Lige præcis. Og nu til det ekstra spændende: Kunne I forestille jer et "medie", som ikke er TikTok eller Instagram, men som kun er lavet med henblik på læsning og bøger, hvor man fx kan komme med anbefalinger?

Elev A + B: Ja sagtens

Elev A: Altså det kunne jo minde lidt om "Goodreads" - det er nok ikke lige alle der kender til det, men det er sådan en app, hvor man kan give anbefalinger og give stjerner, så lidt det samme, men jeg kunne godt forestille mig, at hvis man puttede lidt mere på det, at så kunne det blive et rigtig godt medie.

Interviewer 1: Okay, så du tror, at du ville benytte dig af det?

Elev A: Ja!

Interviewer 1: Hvad med jer andre, måske også jer der ikke læser så meget, hvad tænker I om det?

Elev E: Altså jeg tænker faktisk at det er ret smart de mere bredspektrede medier, som fx TikTok og Instagram, som jeg faktisk tror ville fange flere læsere til at begynde at læse, end en app der kun har intentionen om at få nogen til at læse mere, eller låne eller købe en bestemt bog. Der tror jeg faktisk, at det er bedre, at det ligesom er en "tilfældighed", at man opdager en bog som er interessant, og det tror jeg er vigtigt, især for dem der ikke er så aktive læsere. Altså jeg tænker for sådan en som dig (peger på elev A), så vil det jo fungere mega godt, og give lidt forskellige synsvinkler på forskellige bøger, men sådan "udefra", fx i min situation, så ville jeg nok ikke benytte mig af det.

Interviewer 1: Okay, tror du at det er fordi, du slet ikke når dertil, hvor du går ind og kigger?

Elev E: Jeg tror meget det er det med, at det er en tilfældighed, at du opdager, og at det er ikke noget du "tvinger" dig selv til. I stedet for at det er noget du sådan skal hente ned og så kigge igennem det og så finde en bog, man godt kan lide, det er mere sådan en tilfældighed, at så kommer der lige pludselig en op, som måske er noget man bryder sig om.

Interviewer 2: Det giver god mening.

Elev A: Ja og især hvis man ikke læser i forvejen, men man kunne måske lave en kombination af det, det tror jeg kunne fungere ret godt.

Elev E: Ja, altså lidt ligesom på BookTok.

Interviewer 1: Super gode perspektiver. Nu kommer der måske et lidt svært spørgsmål, og I må gerne lige bruge lidt tid på at tænke over det, og det gælder jer alle sammen, uanset hvor meget man læser derhjemme, men hvad tror I ville kunne få jer til at læse mere? Altså noget, der ikke har noget med skolen at gøre.

Elev A: Mere tid

Elev B: Ja, enig.

Elev A: Flere timer i døgnet, så tror jeg, at jeg ville læse mere.

Elev E: Jeg tror også bare, at der ikke er så meget overskud efter skole. Altså jeg afkobler jo, når jeg bare ligger med min telefon, bare skriver med folk, er på TikTok og sådan noget. Men altså jeg ved da også, at læsning er et mega godt alternativ, og for nogle hjælper det også med at sove. Det handler også om at ville det nok. Altså jeg gad virkelig godt have evnen til at sidde og fordybe mig i en bog, men jeg føler bare, jeg har prøvet så mange gange, og det har bare ikke fungeret, overhovedet. Jeg kan slet ikke koncentrere mig, og jeg kan ikke huske, hvad jeg har læst og sådan noget. Jeg har bare altid haft virkelig svært ved at koncentrere mig om en lang handling, der foregår over længere tid. Jeg er vildt god til at se serier og film.

Men jeg kan ikke koncentrere mig om at læse. Og det tror jeg også har noget med tiden og overskuddet efter skole at gøre.

Elev C: Det samme med mig, med tid i hvert fald. Det er nok det, jeg mangler mest. Så efter skole, så skal jeg direkte til min sport, og så skal jeg pludselig spise aftensmad, og så skal jeg være sammen med min familie og læse lektier.

Elev D: Altså måske noget mere tid vil hjælpe, men jeg har på fornemmelsen, at det nok stadig ikke ville få mig til at læse mere.

Interviewer 2: Tror I at jeres lektier har noget at sige? Nu ved jeg ikke, hvor meget I har om ugen, men hvis I nu for eksempel har læselektier, har det så en betydning for om I læser for jeres egen skyld derhjemme?

Elev A: Altså, det kan jo godt have noget at sige i forhold til, hvor bombarderet man er i sit hoved efter at have været i skole og så måske lige skulle læse 10 sider derhjemme også, men ellers tror jeg faktisk ikke, det har den store betydning.

Resten af gruppen ryster på hovedet

Interviewer 1: Yes, vi har jo begivet os lidt ud i at prøve at lave et produkt, der kunne ligne det her "medie" vi snakkede om. Det er en hjemmeside med nogle forskellige funktioner. Den vil vi gerne lige vise jer, og så vil vi gerne bede om jeres umiddelbare indtryk, og så kommer vi til at stille nogle spørgsmål bagefter.

Hjemmesiden vises frem. Der bladres igennem de forskellige sider, viser funktionerne, forklarer hensigten og fortæller desuden om de ting som stadig er ved at blive udarbejdet.

Interviewer 1: Okay, så hvad er jeres umiddelbare indtryk?

Elev A: Umiddelbart synes jeg, at det lyder rigtig fedt! Der er jo stor forskel på de bøger du finder på BookTok, Bookstagram, Booktube og sådan, så det er rart ligesom at få det samlet, uden at man sådan skal se på alt muligt andet.

Elev C: Jeg synes også det er en god ide at have det lidt som sådan en livline, hvor man ligesom har alting inde, og så bliver det også mere overskueligt, at skulle finde forskellige ting, fx under det der inspiration, hvis man nu gerne vil have nogle anbefalinger.

Elev B: Ja, jeg synes også, at det er fedt, at det kun er for bøger, fordi på TikTok og Instagram er der jo også andre ting, og så kan man godt blive distraheret af andre ting, men her handler det ligesom kun om bøger.

Interviewer 1: Ja okay, spændende. Hvad med jer, der ikke læser så meget, tror I at ville kunne bruge den på nogen måde?

Elev D: Jeg ville nok ikke bruge den, men jeg tror at for folk der læser, så ville det jo være mega fedt at få en masse inspiration, og at det alt sammen er samlet.

Elev F: Lidt det samme, jeg tror stadig det handler om overskuddet. Altså at du sådan skal gå ind på en hjemmeside.

Elev E: Det er jeg meget enig i.

Interviewer 2: Helt fair. Hvis man nu i stedet for at det i fritiden forestiller sig, at det var noget I skulle bruge i danskundervisningen på skolen? Altså fx til at finde en bog I skulle læse, eller i et gruppearbejde eller når I arbejder med litteratur, tror I så at det ville kunne noget anderledes end hvordan det normalt er?

Elev E: Ja helt klart! Som undervisningsmateriale ville det være vildt fedt! For mig er det jo som sagt meget med min tid og overskud, men når det er en del af skolen, og som undervisningsmateriale, tænker jeg, at det er en vildt god ide.

Elev A: Jeg tror det ville ramme ret mange i skolen, også for folk der måske ikke er så glade for at læse, fordi man ligesom får et overblik, og der er meget forskellig inspiration, hvilket er meget anderledes, end det vi ligesom gør i dag. Der tror jeg også, at det med at man kan sætte sine egne anbefalinger ind og ligesom komme rundt og lede efter nye bøger er rigtig godt.

Interviewer 1: Er der så noget på hjemmesiden, I tror, I ville kunne bruge mere end andet?

Elev E: Den der inspirationsside tror jeg personligt, at jeg ville bruge mest, fordi det kan være vildt svært at finde noget, der ligesom lige rammer en og rammer den genre, man selv godt kan lide, og man ligesom kan finde nogle udefra på sociale medier og høre dem, det synes jeg er en vildt god ide, og at der er nogle forskellige af de der content creators.

Interviewer 1: Tænker du så at du ville bruge den her inspirationsside med forskellige sociale medier og sådan mere, end du ville bruge, at det for eksempel var mig, der havde skrevet en anbefaling.

Elev E: Ja, det tror jeg faktisk jeg ville, altså der er noget med, at det er sådan mere professionelt lavet på sociale medier. Altså de sociale medier har jo sandsynligt meget indflydelse på os i forvejen, og det kommer kun til at fortsætte.

Interviewer 2: Er der noget på hjemmesiden, I synes burde ændres, tilføjes eller rettes i? Nu er vi jo stadig ved at lave den, så vi vil meget gerne have jeres input.

Elev A: Jeg tænker egentlig, at den skaber et ret stort overblik, og den kan passe til en stor bredde af mennesker kommer ind og kigger på den, så jeg tænker egentlig, at det er rigtig fint. Men man kunne måske opdele i nogle genrer. For der er jo en milliard forskellige genrer, så det kunne danne et lidt større overblik, og jeg kunne finde noget, som ligesom passede til mig. For eksempel der inde på anbefalinger, hvis man bare skal scrolle ned gennem en helt masse tilfældige anbefalinger, vil man måske ret hurtigt blive træt af at læse alt muligt, der ikke er noget for mig. Men hvis det stod under nogle genrer, så ville det gøre det nemmere at overskue.

Elev E: Ja, jeg tror også, at det ville hjælpe at kategorisere det lidt mere. Måske især for nogle der ikke har læst særlig meget, ikke har så meget erfaring og ikke ved så meget om de her genrer, ville det være mere overskueligt, at kunne gå ind under en genrer og kigge, i stedet for bare at skulle scrolle igennem en masse irrelevant.

Bilag 3: Transskribering af lærerinterview, marts 2024

Til stede: Dansklærer til den interviewede 9. klasse. 2 interviewere (interviewet er lavet efter interviewet med lærerens elever)

Interviewer: Vi vil jo gerne høre lidt om i forhold til, når eleverne skal læse hjemme, om det er noget du som dansklærer gør dig overvejelser om i danskundervisningen, om hvordan man kan motivere dem til det?

Lærer: Ja, og det gør vi jo især i udskolingen. Når vi har det første forældremøde her, så er et af emnerne på mødet jo læsning, for det er bare nøglen til rigtig mange ting i dansk. Så vi fortæller om vigtigheden af det der med at læse. Men jeg må nok erkende at, jeg kan godt sige rigtig mange ting om hvor vigtigt det er, jeg tror også forældrene, de forstår det også godt, men der er bare rigtig mange ting der gør, at forældrene ikke presser på. For det skal gerne være i et samarbejde, det hjælper ikke meget, at jeg står og siger det, og det gør jeg rigtig mange gange, hvor vigtigt det er, hvis forældrene ikke bakker op. Og der oplever jeg måske, selvfølgelig, at der er nogle forældre, der bakker op, men der er også mange, det styrer de helt selv det der og så er det op ad bakke. Og det er måske dem, som har det rigtig svært, hvor dansk måske heller ikke er en fascination, hvor der er andre ting, de synes er vigtige. Og så glider det bare ud, det der med at læse, det gør det, det er rigtig svært synes jeg. Jeg synes jeg kan mærke, nu har jeg snart været lærer i næsten 30 år, og jeg synes det

bliver værre og værre med det der læsning. Elever læser ringere i dag, og det er der mange årsager til. Men jeg forsøger virkelig så tidligt som muligt, at bevidstgøre omkring, at det der med læsning, er rigtig vigtigt. Jeg læser bøger på klassen og de kommer op og fremlægger med booktalk, og de får refleksion tilbage, og jeg prøver jo virkelig på at få dem til at læse, det gør jeg, men det, det er svært.

Interviewer: Det lyder også lidt som om, når man så ligesom har gjort op med sig selv, at man ikke er sådan en, der læser, at så var det også svært, at så skulle komme over den der tærskel med at så begynde. For så kommer det til at lyde som om, at det er sådan en kæmpe stor ting, man skal til og i gang med. Bøger er jo mange forskellige ting, det er også graphic novels eller små noveller eller...

Lærer: Ja, og jeg prøver jo selvfølgelig på at ramme der, hvor eleven er. Men det er svært at ramme, hvis ikke de har en fascination for noget. Hvis vi tager ham der eleven der, jamen det er jo næsten lige meget, hvad det er, jeg finder, ikke også. Og når jeg snakker med ham, jamen hvad tænker du, og han tænker ingenting. Men det er lidt bekymrende, at der er så mange, der ikke læser i den 9. klasse. I 8. klasse der er der mange flere, der læser.

Interviewer: Tror du det er på grund af den faglige, det faglige niveau så, at der er flere der læser det?

Lærer: Det tror jeg, det tror jeg. Men det er vigtigt man arbejder på det og gør opmærksom på det og prøver. Jeg prøver selv stadig i 9. klasse, virkelig, på at prøve at få dem til at læse. Og så har jeg også nogle gange, hvis jeg kan mærke, at der er nogen, hvor den ikke rigtig er der og de ikke rigtig har lysten, så presser jeg dem altså lidt. Så kommer de op, de skal læse en bog og så skal de op og afholde en booktalk omkring det. Det synes de selvfølgelig, at det der pisse træls. Og så er jeg rigtig træls, når jeg gør sådan noget der. "Skal jeg virkelig det der", "jamen det skal du", for virkelig at animere dem til at komme op, at de ikke bare sådan slipper og det fornemmes i, at "det gider jeg ikke, jeg gider ikke læse, det siger mig ikke noget". Men du er nødt til at presse lidt på, om jeg så får noget ud af det, det gør jeg nok ikke altid, nej. Ham eleven der, nej, det har ikke hjulpet noget som helst. Jeg prøver og det er vigtigt, det er rigtig vigtigt, men det lykkedes ikke altid.

Interviewer: Hvad så i forhold til sådan tidsperspektivet, for nu siger du, at du gør meget for at prøve at sige det mange gange og implementere nogle ting i din undervisning, der under lidt, men nu er vi jo også i 9. klasse og i udkolingen, og det vi har snakket om, er jo, at vi kunne forestille os, at der er et tidsperspektiv, der spiller ind i, hvor meget tid man ligesom

giver til at skulle inspirere til at læse, som ikke har noget med skolen, decideret, at gøre.

Hvad er dine tanker om det?

Lærer: Jamen der tænker jeg altså. Nu har jeg dem fra syvende til niende, og der er ingen tvivl om, at på syvende klassetrin og til dels også ottende, er tiden bedre til at læse. Når vi kommer op i 9. klasse, så er vi altså pressede, omkring alle de der fordybelsesområder og alt det, vi skal igennem, ikke, og dansk er jo et kæmpe fag. Det bliver værre og værre, altså nu er jeg selv skriftligt og mundtligt beskikket censor, så jeg er ude hvert år og se, hvordan standarden er, og hvad de arbejder med rundt omkring. Men det er vanvittigt, det der foregår i forhold til danskfeltet, altså det vi skal igennem. Det virker som om, der er sådan en vis form for populisme omkring det. De forsøger virkelig at ramme de unge med nogle emner; podcast, taler, dokumentar, reality-tv, altså hvor de virkelig forsøger at ramme de unge, og det synes jeg, det er rigtig fint, men spørgsmålet er, hvor det faglige indhold er henne der. Men tilbage til spørgsmålet: i 7. og 8. klasse, der bruger jeg rigtig meget tid på det. Der er der næsten booktalk én gang om ugen, der skal alle op, og alle skal lære at prøve at stå foran et publikum og fremlægge en bog, Der er noget selvstændighed i det, der er fordybelse i det. Så det bruger jeg rigtig meget tid på i syvende og til dels ottende. Ikke så meget anden halvdel af 8. og 9. på grund af eksamen og alle de mål jeg skal nå. Der er ikke tid til det der, der skal de selv på banen og selv tage ansvar, og det er der, de knækker. Der knækker kæden for nogen, og derfor tager jeg nogle gange nogle ud og siger: ”X du skal lige læse en bog”. Så tiden spiller altså ind i 8. og 9. klasse.

Interviewer: Ja, nu vi kommer jo til at tage udgangspunkt i en masse af de læseundersøgelser, der er lavet, og der siger de fleste jo, at elevers læsevaner i dag er værre, end de nogensinde har været. Og det lyder lidt som om du også til dels kan genkende det. Er det noget, du kan sige noget om?

Lærer: Altså den har jo været det hele tiden, altså et eller andet sted. Den går op, og den går ned. Ja, ikke også. Jeg tror, hvornår var det for, var det 10- 15 år siden, der stod det jo også galt til med dansk og læsning og det der, altså så blev der sat ind blandt andet med de her læseprøver, og så gik det op igen, og så blev børnenes læsevaner, bedre, og de klarer sig bedre op til prøverne, og så er det gået ned ad bakke igen. Hvorfor? Ja, det er et godt spørgsmål, men de unge er jo som vi starter med at sige pressede på rigtig mange parametre i forhold til deres fritidsliv, sportsliv, skoleliv. Og når jeg snakker med eleverne i dag, altså hvordan de har det, så er de pressede. Plus, vi har en masse som er udfordret med diagnoser.

Har udfordringer på det, og de parametre ikke også så, det spiller også ind. Jeg tror ikke, der er et enkelt svar til det her spørgsmål. Jeg tror, der er rigtig mange ting, der gør, at det går ned ad bakke. Og det kunne også godt være, at alle de der krav, der bliver stillet, de er for høje, og der er for mange måske skulle blive sådan lidt mere back to basis, altså jeg ved godt det er, hvor skal vi starte med det? Altså det er et svært spørgsmål. Der er rigtig mange krav. Og vi skal huske på, at vi har nogle unge mennesker som, det er jo unge mennesker ikke også, Og nogle gange så behandler vi dem måske som voksne og det er måske lidt forkert.

Interviewer: Vi har jo prøvet at lave en hjemmeside, som vi vil vise dig.

Interviewer gennemgår hjemmesiden – undervejs kommer læreren med kommentarer:

I forbindelse med inspiration kanalen:

Lærer: Så når vi snakker om at ramme de unge mennesker i dag, det må man jo sige, at det har I forstået.

I forbindelse med anbefalingskanalen:

Lærer: Der har vi sådan en guru, som vi er ude ved hvert år, som læser ungdomsbøger, helt vildt. Og så anbefaler han nogle af bøgerne og fortæller om nogle af bøgerne. Jeg tror, at han kommer ind på 25- 30 bøger på den der time. Så man skal følge med, et, og to det er rigtig spændende. Han siger sin mening, og det er sådan noget som de unge, de tager til sig. De der anbefalinger der kommer, altså er de gode eller dårlige? Hvorfor skulle de læse den og så videre? Så rigtig fint, det der I har med der.

Sluttelig kommentar fra *lærer:* Men det er jo mega godt gået. Jeg synes det er godt lavet. Jeg er lidt imponeret. Men det er jo klart, at vi også kommer lige ind på et marked, hvor der er rigtig mange digitale platforme spillere. Jeg synes det er meget godt gået det der, og synes den er godt bygget op. Giver mening.

Interviewer: De snakkede faktisk også lidt om, dine søde elever, at hvis det til gengæld var noget der sådan blev, på en eller anden måde, brugt i danskundervisning, så ville de faktisk alle sammen synes, at den kunne noget. De sagde jo meget ærligt, at dem der ikke rigtig læser de vil jo ikke bruge den, eller gå ind på denne side, men hvis det var som en del af noget, de ligesom skulle på skolen, at så vil de synes at det var fedt, fordi at det ligesom har et mere

ungdommeligt syn. Kunne du forestille dig at bruge hjemmesiden på en eller anden måde i din undervisning?

Lærer: Jamen det, det tror jeg da altså. Det er lidt svært at forholde sig til. Men ved førstehåndsindtryk, ser det godt ud. God opbygning og god forståelse. Det kunne jeg sagtens forestille mig. Det kunne jeg.

Interviewer: Hvad tænker du, at du kunne bruge den til?

Lærer: For mig handler det om, at I rammer ind med nogle tips og tricks og nogle anbefalinger. Og så det der med, at det er nogle andre brugere, andre der er inde og fortælle om, hvad de synes. Det tror jeg kunne fange de unge, i stedet for det altid er den dødkedelige lærer, der står og fortæller, nu skal I læse den her bog, at der måske var en platform, hvor man kunne sige, gå ind og kigge. Hvad tænkte de, hvad mener de og gode råd og gode bøger. Det tror jeg det vil give noget. Og det er ikke noget jeg bare siger fordi jeg skal. Det synes jeg virkelig. Om det er nok, om det kan gøre det, det ved vi jo ikke. Ideen er god og den kan sagtens bruges. I rammer ind i noget, som sagt er relevant og aktuelt, og hvordan i alverden får vi vendt den udvikling? Det kunne godt være et godt bud til det.

Bilag 4: Spørgeskemasvar fra læsevejleder

1. Hvad er din rolle som læsevejleder? (Arbejdsområder, indsatser, kontakt med elever og lærere mv.)

Min rolle er lidt utraditionel, tror jeg. Jeg er ude i de forskellige klasser i faste tidsintervaller. Jeg er i en klasse tre timer om ugen, tre uger i træk. Inden jeg kommer i klassen, finder dansklæreren og jeg ud af, hvad der er brug for. Er det individuel læsetræning med en elev? Er det en test af elev? Er det forløb med fx træning i inferensdannelse? Er det intensivt forløb med appwriter, som er et hjælpemiddel til ordblinde elever. Det kan dybest set være alt, der handler om skrivning og læsning. Der foregår vejledning hele tiden. Lærere og forældre må til alle tider gribe fat i mig og spørge... og det gør de også.

- Er læselyst og fritidslæsning en del af læsevejlederuddannelsen? Nej, det er ikke noget der bliver gjort synderligt meget ud af.
- Er det noget I har fokus på og beskæftiger jer med i praksis? Vi har ikke så meget fokus på det direkte, men eleverne har indlagte læsebånd, og der taler vi med eleverne om, hvad de interesserer sig for. Vi finder også bøger til

eleverne, hvor vi ved at det kan rykke på deres opfattelse af ting... det med at blive rusket lidt er godt i forhold til nysgerrighed og dermed lyst til at læse mere

2. Hvorfor er læsning vigtigt?

Læsning er vigtig af mange årsager. Først og fremmest er læseforståelse vigtig i forhold til at være i verden. Forstår man beskeder? kan man læse mellem linjer? Kan man fortolke? Det handler i bund og grund om livsduelighed... læser man gennem øjnene eller ørerne (ordblinde) er underordnet.

- Og hvorfor er læselyst vigtig? (Hvis det er det) (se ovenstående)

3. Er det overhovedet vigtigt at fokusere på unges fritidslæsning i skolesammenhæng? Hvorfor, hvorfor ikke?

Det er vigtigt fordi det er i skolen langt de fleste elever bliver præsenteret for læsning, og det er der man kan pirre til elevernes nysgerrighed i forhold til emner de kan lide at læse om.

4. Hvad oplever du som den største udfordring i forhold til læselyst?

Den største udfordring er helt bestemt computeren og mobilen. I skoletiden bliver mobilen låst inde i et skab og de har den kun i de store frikvarterer... Vi tror på, at det giver ro til hovedet så de har nemmere ved at fordybe sig i læsningen, når det er på skemaet.

5. Hvordan er din fornemmelse af unges fritidslæsning? Er det blevet mere eller mindre? Hvad har indflydelse? Hvad forhindrer, og hvad motiverer?

Det er meget sjældent at eleverne læser i fritiden, og jeg oplever at det kun er når forældrene kræver, at der bliver læst de berømte 20 minutter

6. Hvilken rolle tænker du, at dansklæreren har i forhold til at opmuntre til læselyst og fritidslæsning?

7. Dansklæreren skal altid være inspirator til læselyst... Fritidslæsningens ansvar mener jeg bestemt lægger mest hos forældrene. Hvis forældrene sidder med en bog ind imellem, er der sandsynligvis større chancer for børnene. Tænker også at det er i hjemmet der kan være krav om 20 minutters skærmfri tid og læsning i fysiske bøger. Dansklæreren kan være en medspiller i at finde noget, som eleven gider læse.

1. Er der noget på hjemmesiden der fungerer bedre end andre ting, hvad og hvorfor?

Multimodaliteten er jeg sikker på vil tiltale mange af de unge læsere.

2. Hvordan tænker du at hjemmesiden kunne fungere i forhold til at indgyde læselyst op inspirere til fritidslæsning?

Jeg tænker, at det er en god ide at inddrage et barometer eller et spilislæt, så de unge mennesker kan se "hvor langt de er nået"...

3. Hvis du havde adgang til en hjemmeside som denne, hvordan ville du så bruge den?

Det er jeg sikker på, at jeg ville... især, hvis de kunne følge med i hvor meget de har læst, og at jeg får fornemmelse af, at det er noget de tager til sig. Jeg tænker dog stadig, at der skal laves lidt parløb med danskundervisningen i skolen. det handler ikke kun om afkodning. Tit bliver der arbejdet for lidt med elevernes inferensdannelse i undervisningen og i min optik er inferens vigtig for at kunne drage de følgeslutninger, der fører til en forståelse af tekstens udsagn. Inferens handler om alt det, som netop IKKE står i teksten, og som vi skal bruge vores viden om verden og forståelse for at skabe mening i. Det kan man arbejde målrettet med i undervisningen samtidig med at eleverne læser på Læseuniverset.

Bilag 5: Spørgeskemasvar fra bibliotekar indenfor kommunikation og digitalisering

1. Hvordan oplever I de unges (13-16 år) læsevaner i dag/de sidste par år?

Efter corona er det som om de unge ikke rigtig bruger biblioteket på samme måde – men det gør de voksne som sådan heller ikke. Det er hurtigt at aflære vaner, men svært at komme tilbage til dem. Før i tiden kunne de unge godt "hænge" ud nede hos os og snakke bøger med bibliotekarerne, men det gør de ikke mere. Jeg tror den snak er flyttet over på sociale medier, som fx Instagram og som I nævner, TikTok.

Det er min vurdering at de gode læsere, altså dem der holdt af at læse da de var 13 år, også gør det nu hvor de er lidt ældre. Men dem der ikke brød sig om det, bryder sig endnu mindre om det nu.

Samtidig kan vi se at, især de unge piger, ofte læser op i sværhedsgrad – altså læser bøger, der måske er for 16 år + og ofte er bøgerne på engelsk. Igen, nok en tendens fra TikTok.

Jeg synes dog, at når jeg er ude og holde booktalk for udskolingen, så kan jeg godt lokke med danske titler og med fx graphic novels (der virkelig også er populært for tiden) og der er altid lige en håndfuld oppe og spørge lidt mere ind til bestemte titler.

2. Hvad gør I helt konkret for at fremme unges lyst til læsning/låne bøger?

Vi forsøger at have en så aktuel samling af bøger til rådighed som muligt. Så de unge ikke skal få forgæves efter titler. Vi forsøger at lave indbydende udstillinger, hvor de nemt kan finde bøgerne – forsider sælger, så jo flere forsider vi kan få ud, jo bedre.

Vi kan bookes til booktalks ude på skolerne eller inde hos os selv, og det er der mange af skolerne i Aalborg der benytter sig af. Samtidig har jeg også selv været ude og holde oplæg for nogle af lærerne på de forskellige skoler, for at de også ved hvilke titler de unge efterspørger.

3. Har I ændret strategi i løbet af de sidste par år, fx ift. udstilling, hvilke bøger der er fremtrædende, digitalt mm?

a. Har det haft en positiv effekt? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvad der bliver købt ind til fx eReolen, så det ligger digitalt, har vi – så vidt jeg ved – ikke så meget indflydelse på, men vi bestemmer selv hvad vi vil have til at stå på vores fysiske hylder.

Der ved jeg, at indkøberne gør meget ud af at købe de populære titler, de holder også øje med forlagenes kataloger, bogbloggere og anmeldere.

Som en test, har jeg stået for at udvælge alle de titler, der er i vores nuværende BookTok-udstilling på Hovedbiblioteket. Den lavede vi, fordi vi kunne se at mange unge gik forgæves, da vi ikke havde de titler de efterspurgte – og de unge vil helst have dem nu og her og ikke vente alt for længe på det. Derfor købte vi ind for 100.000 kr. BookTok-bøger. Jeg er selv på TikTok – det må vi som bibliotek ikke – og jeg havde en klar plan for, hvilke titler vi skulle købe.

Det har været en stor succes. Der er titler, der nærmest aldrig når ned at ligge i udstillingen, fordi de er reserveret til andre gæster. Så det er jo herligt.

Da jeg skulle udforme den udstilling, spurgte jeg mine egne følgere (jeg har en bogblog-Instagram), om hvordan sådan en udstilling skulle se ud. For at få noget borgerinddragelse ind og der kom mange svar, som vi har gået rigtig langt for at opfylde.

4. Hvilke former for bøger oplever I, at de unge opsøger? Engelske vs. danske bøger? Specifikke temaer? Er det meget de samme bøger, der går igen?

Som nævnt ovenfor er det meget de populære på TikTok, de efterspørger – og de bøger er jo langt hen ad vejen på engelsk. Der er nogle af titlerne, der er oversat, men det er en dråbe i det store BookTok-hav.

Her vil jeg dog gerne knytte en kommentar – for jeg synes at en 13-årig er for ung til at læse de titler, der er i BookTok-udstillingen. Der er forholdsvis meget sex i de bøger og nogle problemstillinger, der kan enten gå hen over hovedet på de helt unge, eller måske – i værste fald – skræmme dem. De 16-årige må gerne låne derinde, igen, ikke det hele – det meste af det er voksenbøger, men de ser det jo på TikTok og vil gerne se hvad det er for noget.

På den anden side er det jo fint nok at de vil læse de titler – for det viser jo at de trods alt gerne vil læse. Men der er mange andre ungdomsbøger, man kan kaste sig over, som passer bedre til ens alder.

”Vi var løgnere” var voldsomt populært forrige år da den fik comeback gennem TikTok. Holly Jacksons serie, ”En god piges guide til mord”, er også rigtig populær. Det samme er tegneserierne af Nora Dåsnes.

5. Bruger I “samarbejder” med andre institutioner (fx skoler), influencers, andre instanser til at holde jer opdaterede/få inspiration mm.?

a. Hvis ja, hvilke og hvordan?

Indkøberne holder øje med lister hver uge, hvor de nye titler er på. Forlagene udsender kataloger løbende med nye titler og de fleste forfattere (især de danske) har egne profiler på fx Instagram.

I min funktion af bogblogger og lektor, ved jeg rimelig godt hvad der rører sig og hvilke titler der er populære.

Bibliotekets to bogklubber er også med til at inspirere os til bøger vi kan have fokus på eller bøger vi mangler i vores samling.

6. Hvordan udnytter I sociale medier til at fremme unges opmærksomhed på bøger/ læsning?

Biblioteket har to Instagram-profiler, en til voksenlitteratur og en til børnelitteratur og -familier.

Det er min opfattelse af de unge ikke gider følge instanser, men hellere privatpersoner, derfor har vi ikke en profil med særlig fokus på litteratur til de unge. De bliver nævnt fra tid til anden på begge profiler.

Ud fra tallene kan vi også se, at vores følgere primært er voksne kvinder.

Som bibliotek i Aalborg Kommune, må vi ikke være på TikTok – grundet deres dårlige databehandlertale – så vi er ikke at finde der. Men jeg finder selv inspiration der til de reels vi laver på Instagram og her kan vi helt klart blive bedre til at lave noget med ungdomsbøger. Vi har lavet et par opslag med vores BookTok-udstilling, som jeg har delt på mine egne profiler, for at skabe lidt larm for det.

I det hele taget forsøger jeg at dele så meget jeg kan af bibliotekets indhold på mine egne, for at nå bredere ud.

Bilag 6: Empiriindsamling i form af et uformelt interview

Uformelt interview i boghandel i midtbyen, Aalborg, januar 2024

Medarbejderen som er ansvarlig for butikkens sociale medier og diverse udstillinger viser os rundt i butikken:

- Popularitet hos de unge læser i de engelske bøger (kan forklares med: de er billigere end de danske udgaver (medarbejderen prøver at snakke med kæden om problemet) + der er de nøjagtige udgaver som de unge ser på TikTok og Instagram)
- Det er ofte de samme bøger der bliver købt (de populære på sociale medier)
- De har fokus på at anbefale og inspirere til bøger der minder om de populære bestsellere (både ift. hvordan bøgerne sættes, på butikkens TikTok account og i personlig rådgivning)
- Blind date med en bog (et amerikansk fænomen som butikken har taget til sig og oplever som populær) hvor en bog pakkes ind, genren (fx YA fantasy, romance, thriller mm.) skrives på og et par enkelte linjer om bogen (IDE TIL UNDERVISNINGEN/læsekasse)

- De bliver nogle gange spurgt om de ikke mister mange kunder til lydbøger og e-bøger = nej! Det er især de unge der gerne vil have fysiske kopier - vil gerne vise dem frem på deres bogreol og have dem i hånden
- Deres oplevelse er at en stor del af deres kunder er unge læsere og at antallet er steget meget de sidste par år!
- Unge læsere læser i højere grad voksenbøger (fx Fourth Wing, ACOTAR)
- Medarbejderen oplever at læserne gerne vil have medbestemmelse i udstillinger, tiltag mm. (fx ses det gennem deres sociale medier)